

Nyugat-Dráva

különleges madárvédelmi terület

HUDD10002

Natura 2000 fenntartási terv

2022

Tartalom

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	4
1. A terület azonosító adatai	4
1.1 Név	4
1.2 Azonosító kód	4
1.3 Kiterjedés	4
1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok	4
1.5 Érintett települések.....	6
1.6 Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7 Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	7
1.7.2. Településrendezési eszközök	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek.....	9
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	10
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	11
1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv	12
2. Veszélyeztető tényezők	13
3. Kezelési feladatok meghatározása	20
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	20
3.2. Kezelési javaslatok.....	23
3.2.1. Élőhelyek kezelése	24
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok	24
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok	26
KE1 Dráva folyó és mellékágai	31
KE2 Vizes élőhelyek (holtágak, tavak, nádasok, lápok).....	34
KE3 Cserjések, mezsgyék	41
KE4 Üde gyepek	44
KE5 Száraz gyepek	49
KE6 Honos erdők	53
KE7 Tájidegen erdők	60
KE8 Magaspartok, partfalak, homokbányák.....	65
KE9 Szántók és egyéb területek.....	67

3.2.5. Mellékletek: Kezelési egységek térképes bemutatása.....	76
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei	94
3.3.1. Agrártámogatások	94
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer.....	94
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	96
3.3.2. Pályázatok	97

I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV

1. A terület azonosító adatai

1.1 Név

Tervezési terület neve: Nyugat-Dráva

Tervezési terület típusa: különleges madárvédelmi terület (KMT)

1.2 Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUDD10002

1.3 Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 15237,4300 ha

1.4 A kijelölés alapjául szolgáló fajok

A jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2021. évi változatát vettük alapul.

Fajnév (tudományos)	Fajnév (magyar)	Státusz*
<i>Actitis hypoleucos</i>	billegetőcankó	r
<i>Alcedo atthis</i>	jégmadár	p
<i>Ardea purpurea</i>	vörös gém	r
<i>Asio flammeus</i>	réti fülesbagoly	c
<i>Aythya nyroca</i>	cigányréce	r
<i>Caprimulgus europaeus</i>	lappantyú	r
<i>Chlidonias hybridus</i> (<i>Chlidonias hybrida</i> ⁺)	fattyúszerkő	c
<i>Chlidonias niger</i>	kormos szerkő	c
<i>Ciconia ciconia</i>	fehér gólya	r
<i>Ciconia nigra</i>	fekete gólya	r
<i>Circus aeruginosus</i>	barna rétihéja	r
<i>Circus pygargus</i>	hamvas rétihéja	c
<i>Crex crex</i>	haris	r
<i>Dendrocygna media</i>	közép fakopáncs	p

<i>Dryocopus martius</i>	fekete harkály	p
<i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i> ⁺)	nagy kócsag	w
<i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i> ⁺)	nagy kócsag	c
<i>Egretta alba</i> (<i>Ardea alba</i> ⁺)	nagy kócsag	r
<i>Egretta garzetta</i>	kis kócsag	c
<i>Ficedula albicollis</i>	örvös légykapó	r
<i>Haliaeetus albicilla</i>	rétisas	p
<i>Ixobrychus minutus</i>	törpegém	r
<i>Lanius collurio</i>	tövisszúró gébics	r
<i>Lullula arborea</i>	erdei pacsirta	r
<i>Milvus migrans</i>	barna kánya	r
<i>Nycticorax nycticorax</i>	bakcsó	r
<i>Pandion haliaetus</i>	halászsas	c
<i>Pernis apivorus</i>	darázsölyv	r
<i>Phalacrocorax pygmeus</i> (<i>Microcarbo pygmaeus</i> ⁺)	kis kárókatona	c
<i>Picus canus</i>	hamvas küllő	p
<i>Porzana parva</i> (<i>Zapornia parva</i> ⁺)	kis vízicsibe	r
<i>Rallus aquaticus</i>	guvat	r
<i>Rallus aquaticus</i>	guvat	w
<i>Remiz pendulinus</i>	függőcinege	r
<i>Riparia riparia</i>	partifecske	r
<i>Sterna albifrons</i> (<i>Sternula albifrons</i> ⁺)	kis csér	r
<i>Sterna hirundo</i>	küszvágó csér	r
<i>Tringa glareola</i>	réti cankó	c

* Státusz:

r – fészkelő

p – állandó

c – vonuló

w – telelő

⁺ Új elnevezés az International Ornithological Committee (IOC) által folyamatosan frissített rendszertant követő http://birding.hu/magyarorszag_madarai.html oldalról átvéve.

1.5 Érintett települések

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Babócsa	Somogy	1 183,67	7,76	37,50
Barcs	Somogy	3 377,78	22,15	27,48
Bélavár	Somogy	967,26	6,34	42,46
Berzence	Somogy	1 132,34	7,42	20,65
Bolhó	Somogy	662,05	4,34	27,02
Csurgó	Somogy	1 224,74	8,03	20,60
Darány	Somogy	1 394,32	9,14	49,62
Drávatamási	Somogy	380,63	2,50	45,03
Gyékényes	Somogy	923,93	6,06	28,25
Heresznye	Somogy	133,24	0,87	13,46
Istvándi	Somogy	629,66	4,13	20,77
Kastélyosdombó	Somogy	34,67	0,23	2,65
Komlósd	Somogy	176,85	1,16	23,70
Órtilos	Somogy	495,99	3,25	23,48
Péterhida	Somogy	343,58	2,25	29,58
Porrogszentkirály	Somogy	285,91	1,87	20,94
Somogyudvarhely	Somogy	1 118,49	7,33	27,67
Vízvár	Somogy	703,38	4,61	21,82
Zákány	Somogy	82,14	0,54	5,20

1.6 Egyéb védeltségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
Nemzeti Park	NP	Duna-Dráva Nemzeti Park	15 031,00	98,56	7/1996. (IV. 17.) KTM rendelet
Natura 2000 természet-megőrzési terület	HUDD20051	Darányi borókás	3 442,14	22,59	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
	HUDD20054	Ny-Dráva	373,52	2,45	
	HUDD20055	Zákány-örtilosi-dombok	189,03	1,24	
	HUDD20056	Közép-Dráva	6 000,49	39,38	
	HUDD20062	Nyugat-Dráva-sík	4 942,60	32,44	
	HUDD20068	Gyékényesi erdők	53,95	0,35	

<i>ex lege</i> láp	DD117	Nagybók (Barcs)	41 ha	0,27%	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma
Ökológiai hálózat magterület övezete	MT		15 034,73	98,59	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
Ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezete	OF		26,27	0,17	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
MAB Bioszféra rezervátum	BR	Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum	15237,43	100%	-

1.7 Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Jogszabályban kihirdetett természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik a területre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

Somogy Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 6/2020. (III. 16.) számú rendelete **Somogy megye** területrendezési tervéről.

Babócsa Község Önkormányzata Képviselőtestületének 6/2003 (IX.12.) rendelete Babócsa község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról. Módosítva: 8/2010. (VI. 1.) és 16/2012. (IX. 14.) önkormányzati rendelettel.

Barcs Város Önkormányzata Képviselőtestületének 15/2002. (IX. 27.) rendelete Barcs város szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Berzence község önkormányzatának 8/2004. (IV.06.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzata és szabályozási terve, módosítva 15/2015. (VIII.25.) számú rendeletével.

Bélavár Község Önkormányzata Képviselőtestületének 2/2009. (I.28.) rendelete Bélavár község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Bolhó Község Önkormányzata Képviselőtestületének 6/2006. (VI. 28.) rendelete Bolhó község helyi építési szabályzatáról.

Csurgó önkormányzatának 11/2004 (XII. 22.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzat és szabályozási terv, módosítva az 1/2006 (II.01.), 1/2006 (II.01.), 13/2010.(IX.27.), 14/2010.(IX.27.), 12/2014. (XII.1.) számú rendeletekkel.

Darány önkormányzatának 4/2000 (V. 30.) számú rendelete a helyi építési szabályzatról és a szabályozási tervről. Módosítva: 11/2004 (XI. 16.) és 4/2005 (VI. 17.) számú rendelettel.

Drávagárdony Község Önkormányzata Képviselőtestületének 5/2000. (VI.05.) rendelete Drávagárdony község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Drávatamási Község Önkormányzata Képviselőtestületének 4/2000. (VI.05.) rendelete Drávatamási község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Gyékényes önkormányzatának 6/2007 (VI. 7.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzata és szabályozási terve.

Heresznye Község Önkormányzata Képviselőtestületének 9/2005 (X. 12.) rendelete Heresznye község helyi építési szabályzatáról.

Istvándi Község Önkormányzata Képviselőtestületének 6/2000 (VI. 5.) számú rendelete a helyi építési szabályzatról és a szabályozási tervről. Módosítva: 4/2006 (II. 24.) sz. és 10/2007 (VI. 29.) sz. kt. rendelettel.

Kastélyosdombó Község Önkormányzata Képviselőtestületének 3/2000 (VI. 30.) számú rendelete a helyi építési szabályzatról és a szabályozási tervről. Módosítva: 5/2019 (XII. 13) számú önkormányzati rendelettel.

Komlósd Község Önkormányzata Képviselőtestületének 9/2003. (XI. 21.) rendelete Komlósd község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Órtilos Község Önkormányzata Képviselőtestületének 11/2003. (X. 14.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzat és szabályozási terv, módosítva a 4/2010 (VIII.16.) számú rendelettel és a 36/2010 (VIII.16.) számú határozattal.

Péterhida Község Önkormányzata Képviselőtestületének 9/2003. (XI. 20.) rendelete Péterhida község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Porrogszentkirály község önkormányzatának 6/2001 (V.14.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzata és szabályozási terve.

Somogyudvarhely Község Önkormányzata Képviselőtestületének 10/2011. (IX. 28.) rendelete Somogyudvarhely község helyi építési szabályzatról.

Tótújfalu Község Önkormányzata Képviselőtestületének 7/2003. (VI. 30.) rendelete Tótújfalu község szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról.

Vízvár Község Önkormányzata Képviselőtestületének 11/2005. (X. 12.) rendelete Vízvár község helyi építési szabályzatról.

Zákány Község Önkormányzata Képviselőtestületének 21/2004.(XII.30.) számú rendeletével elfogadott helyi építési szabályzat és szabályozási terv, módosítva 6/2008(IV.29.) számú rendelettel.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

Nagyatádi erdőtervezési körzet

erdőterv határozat száma: SO-04/ERD/770-6/2020

érvényessége: a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes (2020-2029).

Iharosi erdőtervezési körzet

erdőterv határozat száma: NFK-2855/005/2021.

érvényessége: a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes (2021-2030).

Barcsi erdőtervezési körzet

erdőterv határozat száma: SO-04G/ERD/78-5/2018.

érvényessége: a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes (2018-2027).

Nagyatádi erdőtervezési körzet

erdőterv határozat száma: SO-04/ERD/770-6/2020

érvényessége: a következő körzeti erdőtervezés alapján kiadott határozat véglegessé válásáig érvényes (2020-2029).

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A terület vadgazdálkodási beosztása szerint a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj (4) Belső-Somogyi vadgazdálkodási tájegységéhez (405) tartozik.

A vonatkozó vadgazdálkodási tájegységi terv a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII.3.) AM rendeletben található.

A 2017. 03. 01.-től 2037. 02. 28.-ig tartó üzemtervi ciklusban a területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszámai és a vadászatra jogosultak a következők:

Vadgazdálkodási egység kódszáma	Vadászatra jogosultak	
	Neve	Címe
14-355360-405	Órtilosi Vadásztársaság "Határmenti"	8854 Órtilos, Rákóczi u. 52.
14-355350-405	Somogyi Vadásztársaság Hármashatár	7400 Kaposvár Ond Vezér u. 1.
14-355250-405	Zöld Természet Vadásztársaság	7500 Nagyatád, Kossuth L. u. 5.
14-355261-405	Kerner Drávamenti Vadásztársaság	6070 Izsák, Reviczky u. 32.
14-355262-405	Dombó-menti Vadásztársaság	7516 Berzence, Szabadság tér 19.
14-355450-405	BHV Mező-gazdasági Kft.	7588 Vízvár, Szent Imre u. 7.
14-356060-405	Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság	7625 Pécs, Tettye tér 9.
14-355950-405	Dráva-Völgye Vadásztársaság	7584, Babócsa, Várdomb u. 5-7.
14-355960-405	Dráva 2017 Vadásztársaság	7585 Háromfa, Horgásztó 1.
14-356250-405	Rigóci Baráti Vadásztársaság	7570 Barcs, Gárdonyi G. u. 10.
14-355852-405	Nyugati-Gyöngyösmenti Vadásztársaság	7570 Barcs, Köztársaság u. 7.
14-356110-405	SEFAG Zrt. Barcs	7400 Kaposvár, Bajcsy-Zs. u. 21.
14-356260-405	Darány és Térsége Vadásztársaság	7570 Barcs, Dr. Piszár A. u. 8.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján halgazdálkodási vízterület az a vízfolyás vagy állóvíz, amely jellegének megváltoztatása nélkül időszakosan vagy állandóan alkalmas a hal életfeltételeinek biztosítására, ide nem értve a haltermelési létesítményt. Az ilyen vízterületeken, jogszerű horgászati tevékenységet állami horgászjegy és a hozzátartozó fogási napló birtokában végezhet a horgász, kivéve ha más jogszabály (pl. Tvt.) alapján az adott vízterületen a horgászat nem megengedett tevékenység.

A halgazdálkodásra jogosult köteles 5 évre szóló halgazdálkodási tervet készíteni minden olyan nyilvántartott halgazdálkodási vízterületre, amelyre nézve területi jegyet ad ki, vagy amelyen horgászati célú haltermelést végez. A halgazdálkodási tervet a halgazdálkodási hatóság hagyja jóvá.

A területen az alábbi halászati/horgászati vízterületek találhatóak (a területértékek esetenként tartalmazzák a vízterületekkel szerves egységet alkotó, de horgászati szempontból nem hasznosítható nádasokat is):

Halgazdálkodási vízterület	Vízterület nagysága (ha)	Vízterékód
Dráva folyó Somogy megyei szakasza	662,6	14-012-1-1
Órtilos 0298/5/k hrsz-ú tó	2,00	14-0022-1-1
Órtilos 0432 hrsz-ú mocsár (Koldus-tó)	5,92	14-0046-1-1
Órtilos-i Kavicsbányató	3,04	14-0117-2-1
Principális csatorna	n. a.	14-0119-2-1
Baráka-tó	2,90	14-0098-1-1
Dombó-csatorna	89,48	14-011-1-1
Somogyudvarhely 0110/b és 0114/b hrsz. bányató	2,88	14-0136-1-4
Somogyudvarhely 0119/d hrsz. bányató	18,47	14-0135-1-4
Bélavári II. ütem bányatavak (083/2 hrsz.)	3,61	14-0128-1-4
Bélavári I. ütem bányatavak	10,3	14-0130-1-4
Bélavár 1. bányató	16,7	14-0129-1-2
Bélavár 2. bányató	1,5	14-0127-1-4
Bélavár 3. bányató	0,4	14-0126-1-4
Bélavár 4. bányatócsoport	3,0	14-0125-1-4
Bélavári 5. bányatócsoport	2,4	14-0122-1-4
Bélavári 6. bányató	0,9	14-0123-1-4
Bélavári Dráva holtág	7,4	14-0124-1-4

Babócsai Rinya-patak	33,2	14-0001-1-1
Bolhó tőzezbánya tó	8,8	14-007-1-1
Nagybók holtág	23,2	14-021-1-1
Péterhidai Ó-Dráva folyó	85,4	14-0023-1-1
Kis-Bók holtág	17,3	14-0038-1-4

1.7.6. Vízyűjtő gazdálkodási terv

Magyarország 1155/2016. (III.31.) Korm. határozatban kihirdetett, felülvizsgált Vízyűjtő-gazdálkodási terve alapján a területet a következő alegységi tervek érintik:

3-1 Mura alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve (Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április)

3-2 Rinya-mente vízyűjtő-gazdálkodási terve (Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április)

3-3 Fekete-víz vízyűjtő-gazdálkodási terve (Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április).

Az érvényben lévő vízyűjtőgazdálkodási terv, valamint a 3. vízyűjtőgazdálkodási terv (érvényesség: 2022-2027) tervezete elérhető a vízügyi honlapon:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Az Európai Bizottság által elfogadott kódrendszer alapján a területet érő fontosabb veszélyeztető tényezők az alábbiak.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	3	Legeltető állattartás csökkenésének, a gyepművelés felhagyásának következtében meginduló cserjésedés, beerdősülés hosszú távon az élőhely beszűküléséhez, eltűnéséhez vezethet, csökkentve a jelölő madárfajok táplálékbázisát és költőhelyét. <i>Érintett jelölő fajok:</i> fehér gólya, haris, kékes rétihéja, hamvas rétihéja, réti fülesbagoly, tövisszúró gébics
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	2	Az üde, nedves rétek kaszálása során elpusztulhat a földön fészkelő fajok fészekalja. Főleg a korai kaszálás veszélyeztető tényező. <i>Érintett jelölő fajok:</i> haris, hamvas rétihéja
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	7	A vegyszeres rovarirtások csökkentik egyes fajok táplálékbázisát. <i>Érintett jelölő fajok:</i> tövisszúró gébics
A36	Egyéb mezőgazdasági tevékenység	M	1	Fészkelőhelyek megszűnése bokrok, cserjések kivágásával (pl. utak, árkok mentén vagy legelők teljes cserjeirtása).

				<i>Érintett jelölő fajok:</i> tövisszűrő gébics, karvalyposzáta
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	L	10	Bár a tájidegen fafajú erdők aránya fokozatosan csökken, területfoglalásuk még mindig jelentős. Az idegenhonos vagy tájidegen fajok egy része gyengébben odvasodó, és/vagy szegényes rovarvilágú. Ennek következtében nem biztosítanak olyan jó fészkelő- és táplálkozóhelyeket a madárvilág számára, mint a területre jellemző természetes erdőtársulások. <i>Érintett jelölő fajok:</i> hamvas küllő, fekete harkály, közép fakopáncs, örvös légykapó
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	5	Költési időszakban a revír közelében végzett erdészeti munkák zavarhatják, megghiúsíthatják a fészkelést. <i>Érintett jelölő fajok:</i> fekete gólya, rétisas, barna kánya, darázsölyv
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	M	40	Az odúlakó jelölő madárfajok költési lehetőségét, és számos, táplálékbázisul szolgáló rovarfaj élőhelyét szünteti meg. A költési időszakban végzett száradéktermelés megsemmisítheti a tojásos vagy fiókás fészkealjkat is. <i>Érintett jelölő fajok:</i> hamvas küllő, fekete harkály, közép fakopáncs, örvös légykapó
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	M	5	Idős, fészeképítésre alkalmas fák eltávolítása szűkíti a potenciális fészkelőhelyek számát. <i>Érintett jelölő fajok:</i>

				<p>fekete gólya, rétisas</p> <p>Az idős fák eltávolítása egyrészt a táplálékul szolgáló rovarok és rovarlárvák mennyiségét, másrészt az odúkészítésre alkalmas fatörzsek és természetes odúk számát is csökkenti.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> hamvas küllő, fekete harkály, közép fakopáncs, örvös légykapó</p>
B09	Tarvágás	M	10	<p>Költési időszakban a revír közelében végzett tarvágás zavarja, megghiúsíthatja a fészkelést.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> fekete gólya, rétisas, barna kánya, darázsölyv</p>
B20	Növényvédő szerek erdészeti használata	L	10	<p>A növényvédő vegyszerek veszélyeztetik a xilofág, szaproxilofág rovarfajok különböző fejlődési alakjait, melyek a lárvákra és az imágókra is hatnak. A biocid termékek a fent említett élőlények mellett, a denevér- és madárfajokra is kihatnak indirekt és direkt toxicitással. A mérgező anyagok felhalmozódhatnak a jelölő fajok szervezetében, a táplálékállatok egyedszámának csökkenésével a egyes madárfajok kondíciója romolhat, végeredményben az állományok nagysága csökkenhet.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> hamvas küllő, fekete harkály, közép fakopáncs, örvös légykapó</p>
B29	Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket	M	3	<p>Erdősítések ápolása során elpusztulhatnak a tojásos vagy fiókás fészkelőfajok.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> lappantyú, erdei pacsirta</p>

				<p>Az erdők közé ékelődött kis területű, ligetes gyepfoltok, tisztások beerdősítése potenciális fészkelőhelyeket szüntet meg.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> erdei pacsirta</p>
D02	Vízenergia (gátak, duzzasztók, hidroelektromos energia-termelők), beleértve az infrastruktúrát	M	3	<p>A határon túli vízerőművek üzemeltetése miatti nagyobb napi vízszintingadozás elmoshatja a fészkaljakat.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> küszvágó csér, kis csér</p>
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	M	1	<p>Áramütés (nem szigetelt középvezetési villanyoszlopok esetében, vezetéknek repülés).</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> fehér gólya, rétisas</p>
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	M	5	<p>A drávai zátonyokra kiszálló vízitúrázó csoportok zavarhatják, megghiúsíthatják a költést és a fiókanevelést.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> küszvágó csér, kis csér</p>
G08	Hal- és vadállomány kezelése	M	25	<p>Lecsökkent zsákmányállatpopuláció (kishal, béka) esetén erősödő táplálékkonkurenciát jelenthet a nagylétszámú róka-, aranyakál-, borz- és vaddisznóállomány a jelölő madárfajoknak.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> fekete gólya, bakcsó</p> <p>A Dráva alacsony vízállása esetén a zátonyokra bejutó lehetséges predátorok (róka, aranyakál, borz, vaddisznó) elpusztíthatják a tojásos</p>

				<p>fészekaljákat, a röpképtelen fiókákat.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> küszvágó csér, kis csér</p> <p>A lehetséges predátorok (róka, aranyakál, borz, vaddisznó) állományának növekedése csökkentheti a talajon költő madárfajok esetében a sikeres költések számát (tojásos fészekalják, röpképtelen fiókák elpusztítása).</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> lappantyú, erdei pacsirta</p>
G13	Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés)	L	1	<p>Ragadozó emlősök elleni (tiltott) mérgezések csalétkeiből, az elhullott tetemekből, a rágcsálóirtások utáni tetemekből egyes ragadozómadárfajok is táplálkozhatnak.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> rétisas, barna rétihéja, kékes rétihéja</p>
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M	1	<p>A jelölő faj fészkelőhelyein (Ó-Dráva, Barcsi Borókás) megtelepedett bütykös hattyú zavarhatja annak költését.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> cigányréce</p>
K05	Víztestek fizikai változása	M	5	<p>A folyószabályozás, a korábban rendszeres kavicsbányászat, az erőművek hordalékviszatartó hatása következtében felgyorsult medermélyülés, a vízszint- és talajvízszintcsökkenés hatására jelentkező szárazodás számos jelölő faj esetében jelent táplálékbázis és/vagy a költőhely beszűkülést, élőhelyvesztést.</p>

				<p><i>Érintett jelölő fajok:</i> törpegém, bakcsó, kis kócsag, nagy kócsag, vörös gém, fekete gólya, cigányréce, barna rétihéja, kis vízicsibe, haris, guvat</p>
L01	Természetes abiotikus folyamatok (pl. erózió, feliszapolódás, kiszáradás, elsüllyedés, szikesedés)	M	50	<p>A Dráva mellékágainak elzáródása, a holtágak feltöltődésének részben természetes folyamata, valamint a darányi Nagyberék és a Rigóci halastavak feltöltődése, kiszáradása számos jelölő faj esetében jelent táplálékbázis és/vagy a költőhely beszűkülést, élőhelyvesztést.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> törpegém, bakcsó, kis kócsag, nagy kócsag, vörös gém, fekete gólya, cigányréce, barna rétihéja, kis vízicsibe, haris, guvat</p>
M05	Földomlás, földcsuszamlás	M	<1	<p>A partfalak leomlása a költési időszakban megsemmisítheti a fészekaljkat.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> partifecske</p>
M08	Áradás (természetes folyamat)	M	5	<p>A Dráva költési időszakban jelentkező áradásai elmoshatják a fészekaljkat, a nagyobb árhullámok előnthatik az alacsonyabban elhelyezkedő fészkelőüregeket.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> billegető cankó, küszvágó csér, kis csér, partifecske</p>
N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	L	1	<p>Az enyhe telek miatt egyre gyakoribbá váló áttelelő példányokat váratlanul érheti a vizek befagyása egy szélsőséges hőmérséklet csökkenés esetén.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i></p>

				guvat
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	30	<p>Aszályos időszakokban egyes területeken erőteljes élőhely-beszűkülés következhet be. Ebből a szempontból különösen érintettek a nedves rétek, valamint a Darányi Borókás vízterei (láptavak, felhagyott halastavak).</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> cigányréce, kis vízicsibe, guvat, haris</p>
N03	Csapadékmennyiség növekedés vagy változás a klímaváltozás következtében	L	4	<p>A szélsőségessé váló csapadékeloszlás következtében a költési időszakban lezúduló nagy csapadékmennyiség hatására kialakuló árhullámok a Dráván és az egyéb vízfolyások árterein megsemmisíthetik a jelölő madárfajok fészekaljait.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> billegetőcankó, küszvágó csér, kis csér, haris</p>
N07	Egymással kapcsolatban álló fajok (pl. táplálékforrás / zsákmány, ragadozó / élősködő, szimbióta, stb.) állománycsökkenése vagy kihalása a klímaváltozás következtében	M	2	<p>Lecsökkent zsákmányállatpopuláció (kishal, béka) esetén erősödő táplálékkonkurenciát jelenthet a nagylétszámú aranysakál- és vaddisznóállomány.</p> <p><i>Érintett jelölő fajok:</i> fekete gólya, bakcsó</p>

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Nyugat-Dráva (HUDD10002) kiemelt jelentőségű madárvédelmi terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyeik kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A HUDD10002 KMT célkitűzései és prioritásai a terület hivatalos Natura 2000 adatlapján található.

<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=HUDD10002>

Prioritások:

Kiemelt fontosságú cél a következő madárfajok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása:

billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
jégmadár (*Alcedo atthis*)
vörös gém (*Ardea purpurea*)
réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)
lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)
fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)
kormos szerkő (*Chlidonias niger*)
fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)
haris (*Crex crex*)
közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
fekete harkály (*Dryocopus martius*)
nagy kócsag (*Egretta alba*)
nagy kócsag (*Egretta alba*)
nagy kócsag (*Egretta alba*)
kis kócsag (*Egretta garzetta*)
örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)
rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
törpegém (*Ixobrychus minutus*)
tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
erdei pacsirta (*Lullula arborea*)
barna kánya (*Milvus migrans*)
halászsas (*Pandion haliaetus*)
darázsölyv (*Pernis apivorus*)

kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
hamvas küllő (*Picus canus*)
kis vízicsibe (*Porzana parva*)
guvat (*Rallus aquaticus*)
guvat (*Rallus aquaticus*)
függőcinege (*Remiz pendulinus*)
partifecske (*Riparia riparia*)
réti cankó (*Tringa glareola*)

Kiemelt fontosságú cél a következő madárfajok kedvező természetvédelmi helyzetének helyreállítása:

kis esér (*Sterna albifrons*)
bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
fekete gólya (*Ciconia nigra*)
cigányréce (*Aythya nyroca*)

Fő célkitűzések:

- A vizes illetve vízi élőhelyek megfelelő, a természetes folyamatokhoz hasonló vízellátásának és vízjárásának biztosítása.
- Lehetőség szerint a Dráva elzárt vagy elzáródott mellékágainak megnyitása, a természetes vízháztartási viszonyok helyreállítása céljából.
- A lápok optimális vízellátásának biztosítása.
- Az értékes és egyedülálló Dráva-menti élőhelyek (keményfás és puhafás ligeterdők, mocsárrétek, vizes és vízi élőhelyek) megőrzése, valamint az ott élő védett vagy ritka madárfajok létfeltételeinek biztosítása, állományuk és populációik életképességének növelése.
- Az erdei élőhelyeken a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, természetközeli, a honos társulásoknak megfelelő fafajösszetételű, őshonos fafajokból álló, többkorú, a társulásra jellemző aljnövényzetű erdő kialakulásának elősegítése.
- A terület jelölő erdőállományaiban a közösségi jelentőségű és az élőhelyre jellemző fajok megőrzése érdekében a fajok ökológiai igényeihez igazodó szerkezeti jellemzők fenntartása, illetve kialakítása, a fokozottan védett fészkelő madárfajok esetében (*Haliaeetus albicilla*, *Ciconia nigra*, *Milvus migrans*) pufferzóna kijelölése.
- A folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokban (pl.: átmeneti- és örökerdő, vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód) kezelt erdők arányának növelése.
- Idős állományok arányának növelése, hagyascsoportok, hagyasfák kímélete.
- Inváziós növények (bálványfa, zöld juhar, amerikai kőris, kései meggy, fehér akác, gyalogakác) terjedésének megelőzése, visszaszorítása.

- Megfelelő mennyiségű és minőségű lábon álló és fekvő holt faanyag jelenléte az odúlakó fajok életfeltételeinek, valamint a roverevők táplálékbázisának biztosítása érdekében.
- Gyepterületek növelése a gyenge termőhelyen álló tájidegen fafajú ültetvények gyepké történő visszaalakítása útján.
- A közösségi jelentőségű gyepes élőhelytípusok fenntartása legeltetéssel és kaszálással.
- A fás legelők megőrzése újbóli hasznosítással, és a szukcessziós folyamatok késleltetésével, visszafordításával.
- A korábbi szabályozások, illetve a felsőbb szakaszon létrehozott erőművek által okozott medersüllyedés és káros hatásainak mérséklési lehetőségeinek vizsgálata, intézkedési javaslatok kidolgozása.
- A természetes partszakaszok, kiemelten a több partfallakó madárfajnak ((jégmadár (*Alcedo atthis*), partifecske (*Riparia riparia*), gyurgyalag (*Merops apiaster*)) is fészkelőhelyet biztosító magaspartok, szakadó partok megőrzése.
- A nyílt kavicsátonyok fenntartása, zavartalanságuk biztosítása a hozzájuk kötődő fajok (kűszvágó csér (*Sterna hirundo*), kis csér (*Sterna albifrons*)) populációinak megőrzése érdekében.
- Hosszútávon a Nemzeti Park területén levő szántóterületek természetközeli, a termőhelyi adottságoknak megfelelő gyep vagy erdő művelési ágú élőhelyekké történő átalakítása.
- A gímszarvas és a vaddisznóállomány létszámának olyan szintre csökkentése, amely nem akadályozza az erdők természetes felújulását, az átalakító és örökerdő üzemmódok alkalmazását.
- A természeti értékek felmérése, nyilvántartása, a populációkban, élőhelyekben létrejövő változások nyomon követése, monitorozása és értékelése a jövőbeli kezelési és területhasználati módok minél helyesebb meghatározásához, kiemelt figyelemmel a terület jelölő és egyéb közösségi jelentőségű fajaira és élőhelyeire.
- A természetvédelmi beavatkozások céljainak és eredményeinek társadalmi bemutatása, elfogadtatása, a természeti és táji értékek széleskörű megismertetése, az ökoturisztikai lehetőségek bővítése, a környezettudatos gondolkodás és a természetvédelmi szemlélet kialakítása, fejlesztése.

3.2. Kezelési javaslatok

Bevezetés

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.**”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A természetvédelmi szempontú javaslatok átláthatósága érdekében kezelési egységeket (KE) határoltunk le. Egy kezelési egységbe olyan élőhelytípusokat igyekeztünk besorolni, amelyek ökológiai igényeik, környezeti adottságaik és a kialakult területhasználati módok alapján természetvédelmi szempontból hasonló kezelést igényelnek, valamint a jelölő madárfajok, madárcsoportok élőhelyhasználatára szempontjából hasonlóan érintettek.

Ezek alapján a tervezési területen az alábbi 9 kezelési egységet különítettünk el:

Kezelési egység		Terület (ha)	%
KE1	Dráva folyó és mellékágai	562,097	3,70
KE2	Vizes élőhelyek	647,406	4,26
KE3	Cserjések, mezsgyék	717,685	4,72
KE4	Üde gyepek	1818,963	11,96
KE5	Száraz gyepek	145,21	0,95
KE6	Honos erdők	7615,262	50,07
KE7	Tájidegen erdők	2281,633	15,00
KE8	Magaspartok, partfalak, homokbányák	1,934	0,01
KE9	Szántók és egyéb területek	1417,908	9,32

A kezelési javaslatok és előírások jogszabályi háttere

A Natura 2000 hálózat kijelölésének alapjául az Európai Unió két természetvédelmi irányelve, az úgynevezett Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv szolgál. A két irányelv nem közvetlenül alkalmazandó joganyag, így a hazai jogrendbe külön jogszabályokkal kellett iktatni

az irányelv adta kötelezettségek teljesítése és teljesíthetősége érdekében. A Natura 2000 területekkel kapcsolatos alapvető törvényi rendelkezés Magyarországon a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény (Tvt.) 41/A §-a, amely bevezeti a nemzeti joganyagba a Natura 2000 terület fogalmát és egyben felhatalmazást ad a Kormánynak a területek kihirdetésére és a Natura 2000 területekre vonatkozó szabályokat lefektető rendelet megalkotására. Ez a rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet. A Kormányrendelet megfogalmazza a területek kijelölésének elveit, a területekre vonatkozó főbb szabályokat, felsorolja a Natura 2000 területen engedélyköteles tevékenységeket, az engedélyezések és a Natura hatásbecslés eljárási szabályait. Ismerteti a közösségi jelentőségű fajokat és élőhely-típusokat (amelyek megóvására a Natura 2000 hálózatot kijelölték Európa-szerte), továbbá felsorolja magukat a Natura 2000 területeket is. A Natura 2000 területek pontos lehatárolását a 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza (térkép, helyrajzszám-lista).

3.2.1. Élőhelyek kezelése

Jelen fenntartási terv jellegéből fakadóan nem kötelezően betartandó (és be nem tartás esetén szankciókkal nem járó) szabályokat tartalmaz, hanem a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek jó természetvédelmi állapotának eléréséhez és fenntartásához szükséges javaslatokat, ajánlásokat.

A felsorolt kezelési előírások összeállításához az Agrárminisztérium által 2018-ban, a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez kiadott útmutató mellékletét képező földhasználati előírásort vettük alapul.

A táblázatok oszlopai az előírás-javaslatokat tematikus csoportokban tartalmazzák. Egyes esetekben a táblázatokban felsoroltakon túl a helyi adottságok ismeretében kiegészítettük az alapjavaslatot.

A fenntartási terv kezelési javaslatai alapvetően két nagy csoportba sorolhatók. Az első **a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok**, amelyeket általánosan, területszinten értelmezzünk.

Az intézkedések második csoportját **a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok** adják, amelyek vagy szintén az egész területre vonatkoznak, vagy kezelési egységhez kötődnek.

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Területrendezés, építési tevékenységek

A települések egészét érintő kezelési előírásokat rendszerint a településrendezési eszközök véleményezésén keresztül lehet és kell érvényesíteni. A településrendezés során figyelembe kell venni a környezet-, a természetvédelem, a tájhasználat és a tájkép formálásának

összehangolt érdekeit. A helyi településrendezési eszközöknek tartalmazniuk kell a védett és a védő területekkel érintett területek lehatárolását, valamint az azokkal kapcsolatos előírásokat. A tervezési területen, mivel az az ökológiai hálózat magterületében található, a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény értelmében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. A tervezési területen ipari, gazdasági terület kijelölése, óriásplakát elhelyezése nem javasolt.

Épületek, építmények kizárólag olyan helyszínen helyezhetők el, ahol jelölő fajokat és élőhelyeket, egyéb védett természeti értéket nem veszélyeztetnek. Épület, építmény minden esetben csak egyedi hatósági engedély alapján létesíthető. Természetvédelmi területen építési tevékenység a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. 35. § (1) rendelkezéseinek megfelelően végezhető, amennyiben az a terület jellegét és állapotát nem veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet nem bontja meg. Bárminemű új építés csak rendkívül indokolt esetben, a terület kezeléséhez vagy bemutatásához szorosan kapcsolódó célból javasolt. Az építmények tájba illesztését a hatályos szabványok és településrendezési eszközök előírásainak megfelelően javasolt megvalósítani.

Turizmus

A szabadidős és turisztikai tevékenységgel kapcsolatban alapvető elvárás az élővilág védelme, a természeti környezet lehető legkisebb zavarása, a védett területekre vonatkozó előírások betartása. A turizmus és a természetvédelem közötti összhang jól megtervezett idegenforgalmi előírásokkal biztosítható. Az előírások betartatásának igen fontos eszköze a turisták megfelelő tájékoztatása. A tervezési területen a látogatók mozgására kijelölt útvonalakat karban kell tartani. Fokozottan védett területekre (kijelölt turistautak kivételével) a belépés csak hatósági engedéllyel történhet.

A vízi turizmus jelenlegi infrastruktúra hálózatának (kikötők, táborhelyek) folyamatos karbantartásáról, felújításáról gondoskodni kell, azonban újabbak létesítése nem javasolt. A parti élőhelyek túlzott terhelésének elkerülése érdekében a csoportok javasolt maximális létszáma 35 fő, a csoportokat legfeljebb kétnaponta célszerű indítani.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet értelmében száznál több fő részvételével zajló közösségi és tömegsportesemény rendezéséhez, valamint a technikai jellegű sporttevékenység folytatásához a védett területen kívül eső részek esetében is a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. A rendezvények előtt a természetvédelmi kezelővel való előzetes egyeztetés ajánlott. A terület sérülékenysége miatt technikai és motorsportok engedélyezése nem javasolt.

Turisztikai célból egyedi hatósági engedéllyel helyezhetők el kisebb építmények (pl.: esőbeálló, stégek), amennyiben a természetvédelmi célok megvalósulását nem akadályozzák, és a védett értékekre nincsenek jelentős hatással.

Infrastruktúra-hálózatok, közlekedés

A Dráva magyar szakaszán Bélavárig (198,6 fkm) II. kategóriájú hajózó út van kijelölve, azonban Barcs felett a biztonságos hajóközlekedés feltételei ritkán adóttak, ezen a szakaszon a hajózóút fenntartása természetvédelmi szempontból nem javasolt. Szárazföldi közlekedésre (gyalogos, kerékpáros, lovas és gépjárműves) kizárólag a meglévő utak használata javasolt. Új utak kijelölése, földutak burkolása, stabilizálása csak természetvédelmi okból támogatható. A földutak javításánál figyelembe kell venni a pocsolyákhoz kötődő, abban élő és szaporodó kételtűeket. A védelmük érdekében ilyen munkákat augusztus 15. és február 15. között javasolt végezni. A területet érintő elektromos vezetékek, kábelek létesítésénél és átépítésénél, az ökológiai hálózat részét is képező területeken az Országos Területrendezési Terv előírásai szerint kell eljárni. Légvezetékek fennmaradása átépítéskor csak abban az esetben engedélyezhető, ha a földkábel létesítése a természetvédelmi kezelő nyilatkozata szerint a természeti értékekben nagyobb kárt okoz. Az áramütés okozta madárpusztulások megakadályozása érdekében a légkábeleket megfelelő szigeteléssel javasolt ellátni. Új elektromos vezetékek létesítése során javasolt előnyben részesíteni a földkábelek alkalmazását, már meglévő utak nyomvonalán. A karbantartási munkák során elsődleges a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre való csökkenése. Mobil rádiótelefon szolgáltatás nyújtásához szükséges antennák, antennatartó-szerkezetek és az azokhoz tartozó műtárgyak elhelyezése a védett területeken nem javasolt.

Ipar, bányászat

Ipari és bányászati tevékenység a területen nem jellemző és természetvédelmi szempontból a jövőben sem kívánatos. Amennyiben mégis igény merül fel ipari tevékenység végzésére, akkor az csak környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági engedéllyel végezhető, amennyiben a tevékenység nem sért természetvédelmi érdeket. Szélemrőművek, napelem-parkok létesítése a tervezési területen nem javasolt. Nem javasolt új anyagnyerő helyek kialakítása a védett területen belül. Az ökológiai hálózat magterületében és ökológiai folyosó övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető. Az övezetben új célkitermelőhely és külfejtéses művelésű bányatelek nem létesíthető, a meglévő külfejtéses művelésű bányatelek horizontálisan nem bővíthető az 2018. évi CXXXIX. törvény 25. § (5) és 26. § (5) rendelkezései értelmében. A folyóból történő kavicskitermelés vagy bármilyen egyéb bányászati tevékenység természetvédelmi szempontból nem támogatható.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Vízgazdálkodás

Az egyik legfontosabb természetvédelmi feladat a vizes élőhelyek sokaságának, változatosságának megőrzése, az ökológiai vízigény mindenkor biztosítása a terület vízrendszereiben. A tervezési terület szárazodásához vezető, a vízháztartást és a vízfolyások ökológiai állapotát kedvezőtlenül befolyásoló tervek és tevékenységek nem támogathatók. A

szárazodásnak indult területeken meg kell vizsgálni a vízviasszatartási és vízutánpótlási lehetőségeket, az eredmények függvényében pedig intézkedési javaslatok kidolgozása szükséges. Az erősen átalakított medrű vízfolyások természetességének javítása érdekében, ahol erre lehetőség van ott a régi meanderek, mederszakaszok revitalizációjának lehetőségét érdemes megvizsgálni.

A szabályozott folyószakaszon a természetes ártéri mederdinamika megszűnésével új kanyarulatok kialakulására, mellékágak képződésére, holtágak lefűződésére, természetes zátonyképződésre csak nagyon korlátozott keretek között van lehetőség, ezért a még meglévő természetközeli állapotú vízrendszereket szükség esetén aktív beavatkozással kell megőrizni, illetve helyreállítani.

Fontos, hogy a Dráva folyó vízügyi kezelési és fenntartási feladatai (szabályozási művek kezelése, mederfenntartás, árvízvédelem, hajózóút biztosítása) a természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban történjenek. A mederből történő homok és kavics kitermelés nem javasolt, csak természetvédelmi indokkal, illetve jogszabályi kötelezettségből adódó mederkezelési céllal végezhető. A hazai Dráva-szakaszhoz legközelebbi elhelyezkedésű – dubravai - vízerőmű negatív hatásaként a napi vízszintingadozás a Dráva őrtilos pontjánál igen jelentős mértékű (akár napi 1 m-t is meghaladó), de ez lassan csökkenő mértékben végig húzódik a teljes somogyi, illetve a felső baranyai szakaszra is. Ez a halak ívása, a part menti növény- és állatvilág alkalmazkodása, eróziós stb. szempontok miatt rendkívül kedvezőtlen. További igen negatív hatás a vízerőművek működésének is köszönhetően felgyorsuló, a természetesnél jelentősebb mértékű medererózió. Ez a főmeder gyorsuló beágyazódását, bevágódását jelenti, amely következtében a mellékágak és az ezekhez kapcsolódó vizes élőhelyek vízellátottsága romlik. Természetvédelmi szempontból nem támogatható semmilyen tevékenység vagy beavatkozás, amely a fenti negatív hatások mértékét növeli, vagy további Dráva-szakaszra terjeszti ki. Javasolt az illetékes vízügyi szakemberekkel közösen kidolgozni a negatív hatások csökkentésének lehetséges eszközeit, és a folyómedret (beleértve a mellék- és holtágakat is) érintő rekonstrukciós elképzeléseket. Vízkivétel csak az ökológiai vízigény mindenkori biztosítása mellett engedélyezhető.

Fontos a természetvédelmi tevékenységek és a jogszabályokban rögzített vízgazdálkodási fenntartási tevékenységek összehangolása, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény, továbbá a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően.

Haváriaesemények, illetve jogszabályban előírt fenntartási tevékenységek kivételével vízrendezési beavatkozások csak természetvédelmi céllal javasoltak a területen.

Vadgazdálkodás

A tervezési terület a Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj (4) Belső-Somogyi vadgazdálkodási tájegységéhez (405) tartozik. A vonatkozó vadgazdálkodási tájegységi terv a Dél-dunántúli

Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 10/2018. (VII.3.) AM rendeletben található. A vadgazdálkodás szempontjából a védett természeti területekkel kapcsolatos hosszútávú természetvédelmi célokat, valamint a természet- és tájvédelmi előírásokat a rendelet 5. és 6. melléklete tartalmazza. A mellékletek első pontjai az alábbi alapelveket fogalmazzák meg:

6. melléklet 1.: *„A természetvédelem hosszú távú, a vadgazdálkodást is érintő célja az ország teljes területén a biológiai sokféleség, valamint a fajok közötti természetes kapcsolatrendszerek megőrzése, a veszélyeztetett fajok és élőhelytípusok, életközösségek természetvédelmi helyzetének javítása, az élőhelyvesztésből, az élőhelyek minőségének romlásából, illetve a fajok túlhasznosításából származó veszélyek csökkentése. Ennek érdekében a vadállomány igénybevételével és terhelésével járó gazdasági, gazdálkodási és kereskedelmi tevékenységet a természeti értékek és rendszerek működőképességét és a biológiai sokféleséget fenntartva kell végezni.”*

A tájegységi terv megfogalmazása szerint: *„Az egyik legnagyobb erdőszültséggű nagyvadas vadgazdálkodási tájegység, amelynek területén a csülkösvad állományok létszáma valószínűleg jelentősen meghaladja az erdők által biztosított lehetőségeket és eltűrhető hatásokat.”* *„A csülkösvad állományok létszáma a lelövési adatok és az állománytrendek alapján valószínűleg többszöröse, mint azt a statisztikák mutatják.”*

Mivel a tervezési terület 58,29 %-a erdő művelési ágú, azért a nagylétszámú csülkösvadállomány jelentős terhelést jelent az erdőgazdálkodás számára. A vadgazdálkodással érintett terület az Iharosi, a Nagyatádi és a Barcsi Erdőtervezési Körzethez tartozik. Mindhárom Erdőtervezési Körzet Natura 2000 elővizsgálati dokumentációja jelzi az alábbi problémát: *„az átmeneti és az örökerdő üzemmód alkalmazásának alapvető feltétele az erdő természetes felújulását nem akadályozó vadlétszám a területen, ami azonban jelenleg nem biztosított!”*

A tervezési területen több mint 350 ha erdő lett átalakító üzemmódba besorolva. Ennek az üzemmódnak a célja a vágásos üzemmódról az örökerdő üzemmódra való áttérés, vagy az erdőborítás vágásos üzemmódú erdőgazdálkodáshoz képest folyamatosabb fenntartása. Mivel természetvédelmi szempontból mind az örökerdő üzemmód, mind a folyamatosabb erdőborítás kívánatos, ezért a Natura 2000-es területeken olyan nagyvadlétszám támogatható, amely az erdő szerves részeként van jelen, de nem akadályozza meg annak természetes felújulását.

A nagylétszámú csülkösvad állomány a természetvédelmi szempontból kívánatos üzemmódok (örökerdő, átmeneti) alkalmazásának nehezítése, ellehetetlenítése mellett a hagyományos, vágásos üzemmódú erdőgazdálkodásra is jelentős többletterheket ró azzal, hogy az erdőfelújításokat szinte csak kerítések védelmében lehet megvalósítani. A kerítések alkalmazása azonban egy nagyon összetett, árnyalt problémakört generál. A kerítések élőhely (búvóhely, táplálék, stb.) szempontjából értékes helyekről (újulat, fiatalosok) zárják ki a vadat, összességében jelentős területen. Ennek következtében az amúgy is magas nagyvadállomány tovább koncentrálódik a szabadon maradt területeken, és még intenzívebbé válik a károkozása. Ez természetvédelmi szempontból nagyon érzékeny problémát jelenthet az értékes területek,

növénytársulások, növény-és állatfajok fokozott károsítása esetén (pl. gyepek, lápok vaddisznók általi feltúrása; gímszarvasok okozta rágáskár, stb.).

A fentiek alapján, a vadgazdálkodási tájegységi tervvel egybehangzóan a gímszarvas és a vaddisznóállomány létszámának csökkentése javasolt, mégpedig olyan szintre, amely nem akadályozza az erdők természetes felújulását, az átalakító és örökerdő üzemmódok alkalmazását, nem veszélyezteti a fajokat, élőhelytípusokat, életközösségeket, és nem gátolja azok természetvédelmi helyzetének javulását.

5. melléklet 1.: *„Vadászati és vadgazdálkodási tevékenység (beleértve a területen történő közlekedést is) nem járhat a védett természeti értékek és területek jelentős zavarásával, veszélyeztetésével, vagy károsításával.”*

Mivel az 5. és 6. melléklet részletesen szabályozza a vadgazdálkodási és vadászati tevékenységeket, előírásaik közül az alábbiakban a jelölő madárfajokat érintők kerülnek megemlítésre.

5. melléklet 2.: *„Fokozottan védett madárfaj szaporodó-, költő-, táplálkozó-, telelőterületén vadgazdálkodási tevékenység csak úgy folytatható, hogy az ne zavarja jelentős mértékben annak élettevékenységét.”*

A tervezési területen főként az alábbi fokozottan védett madárfajok fészkelését zavarhatja a vadgazdálkodási tevékenység: fekete gólya, rétisas, barna kánya. A zavarás megelőzésére tett javaslatok a fajvédelmi intézkedések fejezetben, az adott madárfaj jellemzésénél olvashatók.

A földön fészkelő madárfajok (pl. fokozottan védett haris) fészkealjainak védelme érdekében szükséges a túlszaporodott ragadozó emlősök (róka, aranyakál, borz) és a vaddisznó fokozott gyérítése, állományaik tartósan alacsony szinten tartása.

A zárttéri vadtartás a magas egyedsűrűség miatt tartósan károsíthatja a közösségi jelentőségű élőhelyeket, közvetve pedig negatív hatással lehet közösségi jelentőségű fajok állományaira, ezért a területen nem kívánatos.

Szóró, szózó vagy etetőhely kialakítása eelőtt javasolt a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni. Amennyiben indokolt, a szórók, etetőhelyek üzemeltetési idejét a madarak költési időszakán kívülre javasolt korlátozni, mert az etetőanyagra járó vaddisznók, borzok, sakálok a földön fészkelő fajok tojásait, fiókáit is elpusztíthatják.

Horgászat, halászat

A vízpartok, vizes élőhelyek megóvása érdekében kerülendő az engedély nélküli tereprendezés, partrombolás, a parti növényzet irtása, károsítása a horgász helyek és állások kialakítása során. Horgászati célú építmények (stégek, kikötők, esőbeállók) csak természetvédelmi engedéllyel létesíthetők, a meglévő illegális építmények elbontását vagy legalizálását kezdeményezni kell.

A parton szemetelni tilos, a keletkezett hulladékot a területről azonnal el kell távolítani. A szemét ideiglenes gyűjtése és tárolása sok problémát okoz, ezért szeméthyűjtők kihelyezése nem javasolt.

A védett vizeken haltelepítés csak őshonos halfajokkal történhet, törekedni kell a tájidegen fajok visszaszorítására. Az intenzíven horgászott vizeken felgyorsult eutrofizáció tapasztalható, egyrészt a haltelepítések, másrészt a horgászatot kísérő rendszeres etetések következtében. A vizek ökológiai állapotának megőrzése, illetve javítása érdekében a vízbe kerülő etetőanyag mennyiségének csökkentése szükséges. Fontos a védett halfajok óvása, horogra kerülés esetén gyorsan és kíméletesen kell visszahelyezni az el nem vihető egyedeket.

Fontos a folyamatos kapcsolattartás a horgászegyesületek és a természetvédelmi kezelő között, a kölcsönös tájékoztatás, az élőhelyek védelmét biztosító halgazdálkodási terv és horgászrend kialakítása és betartása.

A kezelési egységekre vonatkozó javaslatok:

KE1 Dráva folyó és mellékágai

(a) Kezelési egység kódja: KE1

(b) Kezelési egység meghatározása: Folyók és mellékágaik, zátonyok, parti zónák

A Dráva (Órtilos-Drávagárdony között) és a Mura (Órtilos feletti rövid szakaszon) középvízi medre. A Dráva mellékágai az ismertebb nagyobb mellékágaktól (a Drávatamási alsó és felső mellékág, a Götz-szigetet kerülő Babócsai-mellékág, a Bolhói alsó és felső mellékág, a Heresznyei alsó és felső mellékág, a Vízvári alsó és felső mellékág, a Bélavári mellékág) a kisebb ágakig. A folyók pionír növényzettel borított parti zónája, a Dráva homok és kavicszátonyai, amelyek a billegető cankó (*Actitis hypoleucos*), a küszvágó csér (*Sterna hirundo*) és a hazánkban rendkívül ritka kis csér (*Sterna albifrons*) fészkelőhelyei.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelykategóriák

U8 – Folyóvizek

B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet

I1 – Nedves felszínek természetes pionír növényzete

Érintett Natura 2000 élőhelyek

3270 Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidention* növényzettel

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

jégmadár (*Alcedo atthis*)

nagy kócsag (*Egretta alba*)

kis kócsag (*Egretta garzetta*)

rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

kis bukó (*Mergus albellus*)

bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)

halászsas (*Pandion haliaetus*)

pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)

kis csér (*Sterna albifrons*)

küszvágó csér (*Sterna hirundo*)

réti cankó (*Tringa glareola*)

billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)

partifecske (*Riparia riparia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység madárvédelmi szempontból elsődleges célja az érintett madárfajok számára megfelelő fészkelőhelyek, táplálkozóterületek fenntartása. Ennek érdekében kiemelt jelentőségű a meglévő és újonnan képződő zátonyok, szigetek, pionír növényzettel borított parti zónák zavartalanságának biztosítása. A fenti élőhelyek megléte mellett fontos tényező a Dráva természeteshez közelítő ártéri vízjárásának biztosítása, amelyet jelentősen módosítanak a Dráván üzemelő vízerőművek, különösen a horvátországi dubravai erőmű csúcsra járatott üzemrendje. Az ebből adódó, napi két vízszintemelkedéssel járó lökeshullám különösen a Dráva magyarországi felső szakaszán okozhatja az érintett, fészkelő madárfajok (billegető cankó (*Actitis hypoleucos*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*) és a hazánkban rendkívül ritka kis csér (*Sterna albifrons*)) fészkealjainak pusztulását. A jelölő fajok állományának megőrzése érdekében szükséges lenne olyan kétoldalú határvízi együttműködés, amelynek keretében közös intézkedéseket hoznak a medersüllyedés és csúcsra járatás kedvezőtlen hatásainak mérséklésére.

A vízparton újabb építmények (stégek, horgászkunyhók) csak természetvédelmi engedéllyel, a természetvédelmi kezelővel egyeztetett módon építhetők, a régi, illegálisan épített, vagy megrongálódott, veszélyessé vált építményeket és épületeket el kell távolítani.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról

Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve

2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	Kivéve élőhelyfenntartási céllal, a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett módon és mértékben, vagy jogszabályi kötelezettségből fakadó fenntartási munkák esetén.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
		általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V63	Élőhely-rekonstrukció.	Mellékágak vízellátásának biztosítása.
V67	A területen mindennemű beavatkozás kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Kivéve természetvédelmi célú beavatkozások (inváziós fajok elleni védekezés és élőhelyrekonstrukció), illetve vízügyi kezelő jogszabályi kötelezettségeiből adódó (pl. árvízvédelem) fenntartási tevékenysége.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelyek hosszútávú megőrzése érdekében a Dráva természetes vízjárását, a folyamatosan építő és romboló ártéri folyódinamikát amennyire csak lehetséges javasolt érvényesülni hagyni, illetve helyreállítani. Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési intézkedések során olyan intézkedések javasoltak, amelyek mérséklék vagy megszüntetik az alábbi negatív hatásokat:

- felgyorsult, a természetesnél jelentősebb medererózió,
- a mellékágak romló vízellátottsága a főmeder beágódásának következtében,
- a dubravai vízerőmű csúcsra járatásából fakadó jelentős mértékű napi vízszintingadozás.

Ezen intézkedések közé tartozhat a mellékágak szükség szerinti revitalizációja, a dubravai (és szükségszerűen a dubrava fölötti többi) erőmű üzemeltetési módjának megváltoztatása. Vélhetően a vízerőművek működésének „erőteljes csúcs” üzemmódból „enyhe csúcs” üzemmódba váltása már akkor is pozitív hatással lenne a drávai életközösségekre, ha ezt a váltást csak időszakosan, a halak ívási és a madarak költési időszakához igazítva alkalmazzák. Érdeemes lenne egy próbaüzem keretében megvizsgálni, elemezni az üzemmódváltás ökológiai, vizgazdálkodási és gazdasági hatásait.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A vízi és part menti növényzet irtása veszélyeztetheti a kis csér (*Sterna albifrons*), a küszvágó csér (*Sterna hirundo*) és a billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) fészkelését.
- Az idegenhonos halfajok telepítése negatív hatással lehet a Dráva halfaunájára, kedvezőtlen változásokat okozhat a jelölő madárfajok táplálékbázisában is.
- A mellékágak revitalizációja javíthatja azok vízellátását, kedvezőbb szaporodási és táplálkozási feltételeket teremtve a vízi életközösségek számára.
- A Dráva folyamatos építő és romboló munkája során keletkező nyers felszínek (zátonyok, szigetek, parti sáv) zavartalansága szükséges feltétel az ezekhez kötődő madárfajok megőrzéséhez.

KE2 Vizes élőhelyek (holtágak, tavak, nádasok, lápok)

(a) *Kezelési egység kódja:* KE2

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Vizes élőhelyek (holtágak, tavak, nádasok, lápok)

Ebbe a kezelési egységbe soroltuk a folyók és mellékágaik kivételével a folyó- és állóvizeket, valamint a többnyire fátlan, vizes élőhelyeket, amelyekre jellemző a hínárnövényzet, valamint a mocsári és lápi vegetáció.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelykategóriák

A24 – Lápi hínár

Ac – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete

B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

B1b – Úszólápok, tűzeges nádasok és télisásosok

B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet

BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál

B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak

B4 – Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek

B6 – Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak

I1 – Nedves felszínek természetes pionír növényzete

J1a – Fűzlápok

U8 – Folyóvizek

U9 – Állóvizek

Érintett Natura 2000 élőhelyek

3130 Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoetes*

Nanojuncetea vegetációval

3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel

3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák

3270 Iszapos partú folyók részben *Chenopodium rubri*, és részben *Bidentium* növényzettel

7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

jégmadár (*Alcedo atthis*)

vörös gém (*Ardea purpurea*)

cigányréce (*Aythya nyroca*)

fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)

kormos szerkő (*Chlidonias niger*)

fekete gólya (*Ciconia nigra*)

barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

nagy kócsag (*Egretta alba*)

kis kócsag (*Egretta garzetta*)
rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
törpegém (*Ixobrychus minutus*)
barna kánya (*Milvus migrans*)
bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
halászsas (*Pandion haliaetus*)
kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
kis vízicsibe (*Porzana parva*)
billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
guvat (*Rallus aquaticus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Nem javasolt a vizes élőhelyek lecsapolása, vagy a szárazodásukat előidéző bármilyen egyéb tevékenység. Cél a tavasszal - nyár elején jelentkező víztöbblet minél hosszabb ideig történő visszatartása a területen, szükség esetén aktív élőhelyrehabilitációs beavatkozásokkal.

A gazdasági hasznosítás alatt nem álló, kezeletlen, időszakos vagy állandó vízborítás alatt álló területek, medermaradványok, mocsaras vagy nádas területek esetében továbbra is a háborítatlanság biztosítása a cél. A vízi- és mocsári növényzet irtása nem javasolt, kivéve az inváziós fajok terjedésének mérséklése, megakadályozása érdekében végzett tevékenységek. Cserjeirtást szükség esetén augusztusban vagy télen, kemény (száraz vagy fagyott) talajon célszerű elvégezni. Felázott talajon a gépekkel való munkavégzést lehetőség szerint kerülni kell.

A működő árkok és csatornák esetében a vízgazdálkodási és a természetvédelmi szempontok összehangolása, a vízfolyások kezelői és a természetvédelmi kezelő közti folyamatos kapcsolattartás szükséges.

A horgászati hasznosítás alatt álló víztestek esetében az alábbi szempontok betartása kívánatos:

- vízparton újabb építmények (stégek, horgász kunyhók) csak természetvédelmi engedéllyel, a természetvédelmi kezelővel egyeztetett módon építhetők,
- a régi, illegálisan épített, vagy megrongálódott, veszélyessé vált építményeket és épületeket el kell távolítani
- kerülendő a túlzott etetés az eutrofizáció megelőzése érdekében, valamint a vízi és a parti növényzet irtása és a szemetelés.

A nagylétszámú vaddisznóállomány túrásával, taposásával komoly károkat okozhat az érzékeny vizes élőhelyekben, ezért állományának csökkentése javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004.

(X. 8.) Korm. rendelet

1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
V01	A területen a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	Öntözés az Ó-Drávából nem javasolt.
V11	A vízi növényzet nem irtható.	Kivéve élőhelyrehabilitációs célú beavatkozások esetén.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	Kivéve élőhelyfenntartási céllal, a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetett módon és mértékben, vagy jogszabályi kötelezettségből fakadó fenntartási munkák esetén.
V16	A meder kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.	A csatornák tisztításának, kotrásának előzetes egyeztetése a természetvédelmi kezelővel.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V25	Horgászvízként és halastóként nem hasznosítható.	darányi Nagyberek, Rigóci halastavak
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.	
V63	Élőhelyrekonstrukció.	Vízháztartás javítása, feltöltődés lassítása.

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
		Holtágak revitalizációja.
V67	A területen mindennemű beavatkozás kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Természetes állapotú élőhelyeken, kivéve esetleges természetvédelmi célú beavatkozások (inváziós fajok elleni védekezés és, élőhelyrekonstrukció).
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.	

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A vizes élőhelyek fennmaradása nélkülözhetetlen a hozzájuk kötődő madárfajok megőrzése érdekében. A természetes feltöltődés, a talajvízszint csökkenése, valamint a klímaváltozás miatti aszályos időszakok hatására a terület szárazodása várható. Ez hosszabb távon a vizes élőhelyek egy részének átalakulását, megszűnését eredményezheti. Mindezek hatására várhatóan csökkenni fog a vizes élőhelyek összterülete, de az egyes élőhelytípusok arányában is jelentős eltolódások következhetnek be (pl. a láptavak, zsombékosok beerdősülnek, a nyílt vízü holtágak elnadásodnak).

A természetes feltöltődéssel járó szukcesszió során változatos élőhelyek sokasága jön létre. Ennek a változatosságnak a fenntartása csak úgy valósítható meg, ha mindig meglesznek azok a kezdeti állapotok (pl. láptó, lefűződött mellékág) amelyeken végigmehet a szukcesszió. A Dráva erősödő medermélyülése, a talajvízszint süllyedése, az aszályos időszakok, a felszíni vizek csökkenő vízhozama és gyors lefolyása a területről azonban erősen felgyorsíthatja a természetes folyamatokat, és hosszabb távon egy-egy területrészen az ártéri vagy lápi szukcessziósor kezdeti állapotainak megszűnésével is járhat.

A cél mindenképpen az lenne, hogy a vizes élőhelyek területe és változatossága lehetőség szerint ne csökkenjen, és ez biztosítsa a tervezési területen élő madárvilág életfeltételeit. Ennek érdekében egy olyan komplex élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési program javasolt, amely egyaránt hat a vizes élőhelyek területének és azok változatosságának csökkenésével szemben. Ehhez szükséges a jelenlegi állapot ismeretében egy olyan prognózis készítése, amely hosszú távon mutatja a várható változásokat: a vizes élőhelyek megszűnését, az élőhelytípusok átalakulását. Ezen prognózis ismeretében, a teljes tervezési területet figyelembe véve, egyedileg lehetne meghatározni, hogy mely élőhelyek azok, ahol semmiféle beavatkozásra nincs szükség, és melyek azok, amelyek fenntartása érdekében fontos lehet a természetvédelmi célú beavatkozás.

Javaslatok, szempontok néhány lehetséges beavatkozáshoz:

1. Holtágak vízpótlása, vizük visszatartása

A barcsi Ó-Dráva természetvédelmi célú rehabilitációja, vízháztartásának javítása 2019-ben fejeződött be egy Horvát-Magyar együttműködésben megvalósuló Life pályázat keretében. E beavatkozás hatásainak elemzése, a tapasztalatok kiértékelése fényében javasolt megvizsgálni a Dráva többi holtágának vízpótlási, ill. vízvisszatartási lehetőségeit is.

2. Felszíni vízfolyások vízének visszatartása

Ilyen beavatkozás zajlott le a Berzencei-rét és a Lankóci-erdő területén, ahol LIFE pályázatok keretében a vizek elvezetése céljából kialakított árkokon kisebb vízvisszatartó műtárgyakat helyeztek el, melyekkel megakadályozzák a víz túlzottan gyors elfolyását, a terület korai kiszáradását. Az itt szerzett tapasztalatok más vízfolyások esetében is hasznosíthatók.

3. A darányi Nagyberék vízpótlásának kérdése

A tervezési terület lápi életközösségei közül talán a legértékesebb a Nagyberék. A természetes feltöltődés és az aszályok miatti szárazodás erősen sújtja. Bár régebben is előfordult a terület legmélyebb vizű, központi láptavának teljes kiszáradása, de ez a jelenség az elmúlt évtizedben gyakoribbá vált. A területet tápláló egykori apró vízfolyások, erek jórészt elapadtak, vagy vízhozamuk minimálisra csökkent. A Nagyberéknek a területére hulló csapadékon, valamint a közvetlen környezetéből beszivárgó vízen kívül az egyetlen, és egyben a fő vízbeviteli forrása a Rigóc-patak, amelynek sajnos ugyancsak csökkent a vízhozama. Ezen a csökkent vízhozamon a Nagyberéknek és a Rigóci halastavaknak kell osztoznia. Amennyiben nem nő a patak vízhozama, akkor hosszú távon azzal kell számolni, hogy ezt a két vizes élőhelyet egyszerre nem tudja ellátni megfelelő vízmennyiséggel. Ezért szükséges lehet egy olyan prioritás felállítása, amelyben elsőbbséget élvez az értékesebb Nagyberék vízellátásának biztosítása. Ebben az esetben az éves vízhozamtól függően csak a halastórendszer felső tavainak egy részét lehetne ellátni vízzel. Ez a forgatókönyv a déli tavak kiesése ellenére megőrizné pl. a fokozottan védett cigányréce (*Aythya nyroca*) fészkelőhelyeit (Nagyberék, halastórendszer felső tagjai), de biztosítaná a Nagyberék egyedülálló lápi életközösségeinek fennmaradását is a terület ikonikus növényfajának, a királyharasztjának (*Osmunda regalis*) a megőrzésével együtt.

Amennyiben a teljes halastórendszer megőrzését is célul tűzzük ki, akkor ebben az esetben valamilyen vízpótlásra van szükség, amely a Rigóc-patakon keresztül jut be a vízrendszerbe. Akár a beavatkozás nélküli, akár a vízpótlásos megoldást választjuk, a Nagyberék vízellátása során egy tényezővel mindenképpen számolni kell. Az eddigi vízkormányzási tapasztalatok alapján a lápos területek vízpótlása oxigéndús felszíni vizekből nem javasolt, mert az élőhelyek, növénytársulások átalakulását okozhatja. Viszont, ha lemondunk a Nagyberék vízpótlásáról, akkor az hosszú távon a lápi növénytársulások teljes eltűnését is okozhatja.

E kettős probléma megoldása lehet egy olyan vízkormányzás kikísérletezése, amely minél kisebb oxigéntartalmú felszíni vizet juttat a Nagyberekre. Ehhez több vízkormányzási módszert kellene kipróbálni, hatásukat elemezni. Néhány kipróbálásra javasolt módszer a Nagyberek feltöltésére:

- vegetációs időszakon kívüli gyors feltöltés, hosszú pangóvízes állapot a Nagyberek medrében,
- folyamatos, lassú feltöltés, a víz pihentetése a Nagyberek északi, a zsiliphez közeli égerláp, rekettyefüzes, zombékos öblözetében,
- szakaszos vízpótlás az északi öblözetben történő pihentetéssel.

Természetesen több módszer alkalmazására is szükség lehet, az adott év csapadékeloszlásának, hozzáfolyási viszonyainak függvényében.

4. A feltöltődést, szárazodást követő szukcessziós folyamatok természetességének biztosítása az inváziós fajok eltávolításával, kiszorításával.

Megfelelő vízellátottság esetén számos inváziós faj nem tud betelepülni a vizes élőhelyekre (pl. a kései meggy az égerlápokba). A szárazabb periódusokban azonban előretörésük észlelhető és a magasabb térszinteken akár magtermő fává is válhatnak. Amennyiben egy adott területen a szárazodást követő szukcessziós folyamatok válnak uralkodóvá, akkor a jelenlevő magtermő egyedektől kiindulva az inváziós fajok özönlik el a kiszáradó területet. Ennek megelőzése érdekében javasolt a magszóró fák azonnali eltávolítása a területről, és egy olyan „védőzóna” kialakítása az élőhely körül, amelyben nem található meg az inváziós fajok egyedei. Jó példa erre a darányi Nagyberek nyugati partján a kései meggyek kivágása, és a tuskók kimerítése a sarjak többszöri kaszálásával.

5. A feltöltődést, szárazodást követő szukcessziós folyamatok természetességének biztosítása, elősegítése.

A feltöltődéssel, szárazodással meginduló ártéri, mocsári, lápi szukcesszió az erdőtársulások irányába halad. Hosszú távon egy nyílt vízű holtág vagy láptó helyén számos növénytársuláson át kialakulhat egy keményfás ártéri erdő vagy egy gyertyános-kocsányos tölgyes. Ezeknek a folyamatoknak a természetessége úgy biztosítható, ha a száradó vizes élőhelyek közelében megtalálhatók azok a természetes, természetszerű erdőtársulások, amelyek irányába a szukcesszió halad. Mégpedig ezeknek az erdőknek az idősebb, elegyfajokban minél gazdagabb, magtermésre képes állományai, hagyáscsoportjai, amelyek magszórásukkal képesek benépesíteni a szárazodó élőhelyeket.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A természetes vagy természet szerű állapotú részeken megfelelő vízellátottság mellett nincs szükség beavatkozásra, a terület zavartalanságának biztosítása a legmegfelelőbb kezelés a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek megőrzése érdekében.
- A szárazodásnak erősen kitett területek esetében megfontolásra javasoltak az olyan élőhelyrekonstrukciós beavatkozások, amelyek hosszú távon fenntartják a vízi életközösségek szaporodási és táplálkozási feltételeit.
- Az inváziós fajok visszaszorításával, illetve további térhódításuk megakadályozásával a terület természetessége növelhető.
- A vízi és part menti növényzet irtása veszélyeztetheti a vörös gém (*Ardea purpurea*), a cigányréce (*Aythya nyroca*), a barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), a nagy kócsag (*Egretta alba*), a kis kócsag (*Egretta garzetta*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) a kis vízicsibe (*Porzana parva*) és a guvat (*Rallus aquaticus*) fészkelését.
- Az idegenhonos halfajok telepítése negatív hatással lehet a vizes élőhelyek halfaunájára, kedvezőtlen változásokat okozhat a jelölő madárfajok táplálékbázisában is.

KE3 Cserjések, mezsgyék

(a) Kezelési egység kódja: KE3

(b) Kezelési egység meghatározása: Cserjések, mezsgyék

Ide soroltuk azokat a facsoportokat, fasorokat, erdősávokat, amelyekben a cserjék jelenléte meghatározó. A fáslegelők, gyepék erősen cserjésedő részeit, valamint az utak, vasutak, árokpartok cserjéseit.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelykategóriák

P2a – Üde és nedves cserjések

P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok

RA – Öshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

Érintett Natura 2000 élőhelyek

5130 Boróka (*Juniperus communis*)-formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A cserjés, mozaikos élőhelyek hozzájárulnak a terület élőhelyi és faji diverzitásának növeléséhez, főként madár- és rovarviláguk értékes. A természetes szukcessziós folyamatok érvényesülését nem kell gátolni, a honos állományokban cél a cserjés, erdősülő jelleg megőrzése. Szükség esetén gondoskodni javasolt a művelési ág megváltoztatásáról a kialakult állapotnak megfelelően.

A gyep művelési ágú területek helyreállítása csak akkor támogatható, ha célja a gyepgazdálkodás visszaállítása, és ha a kezelés (legeltetés, kaszálás) lehetősége hosszú távon is biztosított. A gyeprekonstrukciót mozaikos élőhelyszerkezet kialakításával: honos fajú fa- illetve cserjefoltok visszahagyásával javasolt elvégezni, a védett madárfajok költési időszakán kívül.

A kezelési egységben a természetesség megőrzése érdekében az inváziós fajok – mint például a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), az aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) – terjedését ajánlott megakadályozni. Az inváziós fajokból álló (vagy azokkal erősen fertőzött) cserjefoltok akkor is kezelendők, ha nincs reális esély a természeteszerű állapotú gyep regenerálódására letermelésük után. Ezeken a területeken a tájidegen fajokat javasolt eltávolítani, felújulásukat rendszeres kezeléssel

megakadályozni. Szükség esetén hatósági engedéllyel egyedi vegyszeres kezelés is alkalmazható visszaszorításukra.

A rekettgyevezések vízháztartásának megörzése illetve javítása érdekében nem javasolt semmilyen, a terület szárazodását előidézö tevékenység. Az állományok természetessége vízháztartásuk javításával növelhető.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodás-ról.

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról.

A vonatkozó körzeti erdőtervek.

269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól.

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megörzése.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyeppen deponálni.	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fásszárúak és magaskórós fajok visszaszorítása.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A cserjés, mozaikos élőhelyek, szegélyek megőrzésével biztosíthatjuk a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) és a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) fészkelőhelyeit.
- A szántók, gyepek közötti utak, vasutak, árokpartok cserjéseinek meghagyásával az élővilág számára ökológiai folyosókat biztosítunk, amelyek pl. az énekesmadarak vonulásában is jelentős szerepet játszanak.

KE4 Üde gyepek

(a) *Kezelési egység kódja:* KE4

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Üde gyepek

Ebbe a kategóriába soroltuk a magassásréteket, mocsárréteket, réteket, valamint az üdőbb jellegű gyeptársulásokat. Vannak köztük teljesen fátlanok, valamint hagyásfákkal, facsoportokkal, cserjékkel, cserjefoltokkal tarkítottak is. Egy részükön nem folyik gazdálkodás, a többi pedig kaszálással, legeltetéssel hasznosított.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

B5 – Nem zsombékoló magassásrétek

D2 – Kékperjés rétek

D34 – Mocsárrétek

D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet

E1 – Franciaperjés rétek

E2 – Veres csenkeszes rétek

P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

OB – Jellegtelen üde gyepek

OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet

Érintett Natura 2000 élőhelyek

6410 Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

6440 *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

régi fülesbagoly (*Asio flammeus*)

fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

fekete gólya (*Ciconia nigra*)

barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)

haris (*Crex crex*)

nagy kócsag (*Egretta alba*)

daru (*Grus grus*)

tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)

régi cankó (*Tringa glareola*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az üde gyepek fenntartása érdekében az elsődleges természetvédelmi szempont a vízháztartás biztosítása, a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megakadályozása. A gyepek kezelését legeltetéssel és/vagy kaszálással kell biztosítani a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően. Kerülni kell a túllegeltetést a gyomosodás és a fajkészlet elszegényedésének megelőzése érdekében. Javasolt az őshonos fákat, cserjéket kisebb csoportokban, foltokban visszahagyni. A kaszálás során olyan eszközöket (pl. egytengelyes alternáló kasza, kézi kaszák) érdemes használni, amelyek a változatos talajfelszínt (zsombékok, hangyabolyok) nem károsítják. Természetvédelmi szempontból a június 15. után megkezdett kaszálás az előnyös. Nagyobb összefüggő gyepterületek esetében javasolt az időben elnyújtott, lassú vagy szakaszos kaszálás. Érzékeny (pl. vízállásos) területeken a nehézképekkel történő munkavégzés kerülendő, javasolt a kézi kaszálás. 4 méternél szélesebb kasza és szársértő használatát lehetőleg kerülni kell. A jelölő fajok érdekében a legeltetés alacsony állatsűrűséggel (0,2 – 0,5 állategység/ha), szakaszolva végzendő. A szakaszok sorrendjét évente javasolt változtatni. A magas tarló biztosítja az érzékeny állatvilág túlélését. A kezeletlenül hagyott területek magasabb aránya és a mozaikos kaszálás biztosíthatja a változatos élővilág megőrzését. A bűvósávok létfontosságúak a kasza elől menekülő állatoknak, javasolt ezeket 3 méternél szélesebb sávokban kialakítani. A kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok természetközeli állapotának megőrzése érdekében javasolt a vaddisznó-állomány csökkentése.

A fás legelők valaha a Dráva-völgy jellegzetes tájképi elemei voltak, ezért megőrzésük nem csak természetvédelmi, de tájképvédelmi és kultúrtörténeti szempontból is fontos értékmentés, ezért ezen területek esetében nem csak a védett fajok és élőhelyek megóvására kell törekedni, hanem az élőhelykomplex tájképi elemként való fennmaradására és lehetőség szerint a kialakulásukhoz vezető hagyományos gazdálkodási formák megőrzésére is. Az ideális kezelés így ezeken a területeken a marhával vagy lóval történő legeltetés, valamint a hagyományos legelő-ápolási munkák (szűrős növények irtása, bozót- és cserjeirtás). Legelő állatállomány hiányában a gyepek fennmaradását kaszálással kell biztosítani. Az idős fák pótlását lehetőleg helyi szaporítóanyagból származó őshonos fajokkal (kocsányos tölgy, gyertyán, magyar kőris, vadgyümölcsök) kell biztosítani. Az idős, pusztuló, vagy holt faegyedeket nem szabad eltávolítani a területről, mert ezek kiváló élőhelyet biztosítanak a xilofág és szaproxilofág rovaroknak, valamint az odúlakóknak, köztük több jelölő madárfajnak is.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.

269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól.

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.	A becserjésedés megakadályozása, de a szegélyek, egyes honos fajú cserjefoltok megőrzése.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Hatósági engedéllyel vegyszeres kezelés is megengedhető.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY30	A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY72	Kaszálás június 15. után lehetséges.	
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.	
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	
GY94	10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.	
GY99	A kaszátlan terület évente más helyen történő kialakítása.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése,	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
	akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak visszaszorítása, gyakori, termésérés előtti kaszálással.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY110	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	
GY123	A fás legelő fainak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.	
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A mocsárrétek és üde kaszálók megfelelő vízháztartásának megőrzéséhez, illetve helyreállításához vízrendezési, vízkormányzási beavatkozások lehetnek szükségesek.

A meglévő degradált rétfoltok évi legalább 2 alkalommal történő kaszálás esetén (termőhelytől függően) üde rétekké, mocsárrétekké, vagy magassásosokká alakíthatók néhány év alatt. Az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltok tisztító kaszálásával javítható a réti élőhelyek természetessége. Javasolt az őshonos fákat, cserjéket kisebb csoportokban, foltokban visszahagyni, illetve az érintkező szántók felé cserjés sávot kialakítani.

A kezelési egységben egy érintett LIFE pályázat megvalósítása zajlik. A pályázat a Berzencei-rétek vízháztartásának javítását célozza meg a nedves gyepek és vizes élőhelyek állapotának megőrzése, illetve javítása érdekében.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A felületés, vegyszeres gyomirtás, fogasolás, tárcsázás, deponálás, kiszántás, felázott talajon történő munkavégzés a gypalkotó fajok arányának megváltozásával, a védett növényfajok állományának károsításával, a gyepterület állapotának természetvédelmi szempontból kedvezőtlen irányú megváltozásával jár.
- Magas vaddisznóállomány esetén, a túrások mérete és sűrűsége a gyep kaszálását is akadályozhatja. Ebben az esetben kíméletes módszerekkel a túrásokkal érintett foltok felszíne a madarak költési időszakán kívül elegyengethető.
- Szóró, sózó vagy etetőhely csak a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. Ezek üzemeltetése során kerülni kell az olyan takarmányok alkalmazását, amely a terület gyomosodásával járhat. Amennyiben indokolt, a szórók, etetőhelyek üzemeltetési idejét a madarak költési időszakán kívülre javasolt korlátozni, mert az etetőanyagra járó vaddisznók, borzok, sakálok a földön fészkelő fajok tozásait, fiókáit is elpusztíthatják.
- Az üde gyepek jelentős részének fennmaradásához a kaszálás, a legeltetés nélkülözhetetlen. A művelés felhagyásával felgyorsul a cserjésedés, beerdősülés. A gyepvegetáció megőrzése érdekében szükséges a cserjék egy részének irtása, de elszórta cserjék, kisebb cserjefoltok hagyása javasolt annak érdekében, hogy a töviszúró gébics és a karvalyposzáta számára fészkelőhelyeket biztosítsunk.
- Cserjeirtás csak a vegetációs időszakon kívül, hogy ne zavarja a bokrokban költő fajok fészkelését.
- Kaszálás csak június 15-e után kezdhető, mert erre az időszakra a gyepben fészkelő fajok nagy része már a fiókáit vezeti.
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj (réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), haris (*Crex crex*)) fészkének, fiókáinak megtalálása esetén védőzóna kijelölése szükséges, ahol nem végezhető kaszálás a költés befejezéséig.
- Kiszorító kaszálás és vadriasztó lánc alkalmazása szükséges a földön fészkelő fajok védelme érdekében.
- Kaszáláskor célszerű 3 méternél szélesebb kaszalatlan bűvósávokat hagyni. A kasza elől menekülő állatok csak ezekben a sávokban találnak maguknak táplálékot és bűvőhelyet a kaszálás után.

KE5 Száraz gyepek

(a) Kezelési egység kódja: KE5

(b) Kezelési egység meghatározása: Száraz gyepek

Ebbe a kategóriába azokat a száraz, félszáraz gyepeket soroltuk, amelyek az érintett közösségi jelentőségű madárfajoknak fészkelő-, táplálkozó-, vagy pihenőhelyei. Nagyrészt homok alapkőzetten található, legnagyobb területtel a Darányi Borókásban. Különböző természetességű nyílt és zárt homoki gyepek, sztyeprétfoltok, borókás homoki gyepek. A kis erdei, útszéli tisztásoktól az összefüggő nagy legelőig különböző területnagyságban. Ide soroltuk a Darányi Borókáson áthaladó légvezeték alatti kaszált, legeltetett területet is. A Darányi Borókás száraz gyepeinek jelentős részét a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság rackanyája legeli tavasztól ősziig.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

G1 – Nyílt homokpusztagyepek

H5b – Homoki sztyeprétek

OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

Érintett Natura 2000 élőhelyek

2340 Pannon kilúgozódott dűnék

5130 Boróka (*Juniperus communis*)-formációk fenyérekre vagy mészkedvelő gyepekben

6260 Pannon homoki gyepek

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

erdei pacsirta (*Lullula arborea*)

lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

darázsölyv (*Pernis apivorus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Száraz gyepek legnagyobb területtel a Barcsi Borókásban fordulnak elő. Az itt található nagyobb, összefüggő gyepeket a Duna-Dráva Nemzeti Park rackanyája legeli tavasztól ősziig. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az eddigi gyakorlat szerinti legeltetés jó hatással van a száraz gyepekre, ezért a folytatása javasolt. Emellett a rackákkal való legeltetés az inváziós fajok (akác, kései meggy) visszaszorításában is nagy segítséget jelent, kombinálva a sarjak kaszálásával. Az állattartásnak is köszönhető, hogy gazdag rovarvilág él a területen, biztosítva a búbos banka, a lappantyú, az erdei pacsirta és a tövisszúró gébics táplálékát. A kisebb erdei

tisztások, gyepfoltok általában nem igényelnek kezelést mert a vadállomány általi legelés elegendő.

Fontos a vadgazdálkodási létesítmények környezetében a gyomosodás megelőzése, a gyommentes etetőanyag felhasználása. Amennyiben a vaddisznóállomány komoly károkat okoz a gyepekben a túrásával, akkor állománycsökkentése javasolt.

A nem legeltetett gyepterületek fenntartásához szükség lehet a kaszálásra. Ebben az esetben a kíméletes módszerek alkalmazása javasolt, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai alapján. A gépi munkavégzés felázott talajon kerülendő.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.

269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól.

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Kivéve a tájra jellemző jó fajkészletű homoki gyepről gyűjtött magokkal történő felülvetést.
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Gyeprekonstrukciós célú cserjeirtás egyedi hatósági engedély alapján korábban (augusztus) is végezhető.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	
GY45	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY106	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	Cél az inváziós lágyszárúak visszaszorítása, gyakori, termésérés előtti kaszálással.
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	
GY123	A fás legelő fainak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
	felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.	
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységben található jellegtelen, degradált gyeppek természetessége kaszálással, legeltetéssel, az özönnövények visszaszorításával, valamint a tájra jellemző jó fajkészletű gyepkekről gyűjtött magokkal történő felülvetéssel javítható. Az erdők közötti, utak melletti kis tisztások, borókás gyeppek a Darányi Borókás meghatározó tájképi elemei. Beerdősülésük esetén élőhelyrekonstrukciójuk a betelepülő cserjék, fák kivágásával lehetséges. A betelepülő őshonos fa- és cserjefajok egyes példányainak, kisebb csoportjainak meghagyása javasolt.

Az elmúlt időszakban több helyen is elindult gyenge termőhelyen álló tájidegen fafajú ültetvények gyepké történő visszaalakítása. Ezen területek élőhelyrekonstrukciójához nélkülözhetetlen a rendszeres legeltetés, a kései meggyel fertőzött foltokban kaszálással kiegészítve. A területre jellemző fás legelő, borókás legelő tájkép kialakításához szükséges a hagyásfák, borókák megőrzése vagy betelepülésük elősegítése.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A száraz gyeppek jelentős részének fennmaradásához a legeltetés nélkülözhetetlen. A művelés felhagyásával felgyorsul a cserjésedés, beerdősülés. A gyepvegetáció megőrzése érdekében szükséges a cserjék egy részének irtása, de elszórta cserjék, kisebb cserjefoltok hagyása javasolt annak érdekében, hogy a tövisszúró gébics számára fészkelőhelyeket biztosítsunk.
- Cserjeirtás csak a vegetációs időszakon kívül, hogy ne zavarja a bokrokban költő fajok fészkelését.
- Szóró, sózó vagy etetőhely kialakítása előtt javasolt a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni.

KE6 Honos erdők

(a) *Kezelési egység kódja:* KE6

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Honos erdők

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak az őshonos fafajokból álló, jó vagy kiváló természetességű erdők, valamint az őshonos fafajokból álló jellegtelen és pionír erdők. A fenyves származékerdők és az idegenhonos lombos és vegyes erdők közül azok, amelyek őshonos lombos fafajokkal elegyesek, és a lombos elegy következtében potenciális élőhelyet jelentenek az odulakó madárfajoknak. Ide tartoznak még a honos erdők vágásterületei, őshonos fafajú fiatal erdősítései, fiatalosai is, amelyek a zárt erdőtömbökön belül élőhelyet biztosíthatnak a lappantyúnak és a tövisszúró gébicsnek.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

J1b – Nyírlápok, nyíres tőzegmohalápok

J2 – Láp- és mocsárerdők

J3 – Folyómenti bokorfüzesek

J4 – Fűz-nyár ártéri erdők

J5 – Égerligetek

J6 – Keményfás ártéri erdők

K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek

K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

K5 – Bükkösök

L2b – Cseres-kocsányos tölgyesek

P1 – Őshonos fafajú fiatalosok

P3 – Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés

P8 – Vágásterületek

RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők

RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

Érintett Natura 2000 élőhelyek

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*

91K0 Illír bükk (*Fagus sylvatica*)-erdők (Aremonio-Fagion)

91L0 Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)

9180 Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) - erdősítések

fekete gólya (*Ciconia nigra*)

közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

fekete harkály (*Dryocopus martius*)

örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)

rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

töviszúró gébics (*Lanius collurio*) - erdősítések

barna kánya (*Milvus migrans*)

darázsölyv (*Pernis apivorus*)

hamvas küllő (*Picus canus*)

függőcinege (*Remiz pendulinus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból a termőhelynek megfelelő, természetes erdőtársulások fenntartása illetve kialakítása a cél, az elsődlegesen gazdasági célú erdőművelés során is javasolt törekedni az erdőtársulások természetességének növelésére.

Az erdőkhöz kötődő jelölő madárfajok megőrzése érdekében a legfontosabb a fészkelésre és táplálkozásra alkalmas erdei élőhelyek fenntartása, kialakítása. A fekete gólya, valamint a nagyobb testű ragadozómadarak fészkeléséhez nélkülözhetetlen az idős erdők, facsoportok, hagyásfák megléte a területen. Emiatt különösen nagy jelentősége van a fészkelésre alkalmas hagyásfacsoportok, hagyásfák kijelölésének, mert ezek a környező felújítások felnövekedése után (30-40 év) már fészkelőhelyet kínálnak az említett madárfajoknak. A fészkelésre alkalmas faegyedek száma növelhető biotóp fák kijelölésével is. Már a fiatalok állományok befejező tisztításnál javasolt kiválasztani néhány, az átlagosnál természetesebb, terebélyesebb ágrendszerű honos faegyedet, amelynek felszabadításával (a környező egyedek kivágásával) a későbbiekben még nagyobb koronájú egyed, biotópfá alakítható ki. Az ilyen egyedeket végül holtfaként is érdemes megtartani a területen. Az idős erdők, odvasodó faegyedek a harkályfélék és az örvös légykapó számára is alkalmas fészkelőhelyül szolgálnak, de emellett számukra a lábon álló és fekvő holtfa jelenléte is szükséges.

Az erdészeti munkák során törekedni kell az erdei életközösség lehető legkisebb zavarására, károsítására. Ennek érdekében a jelölő élőhelyeken javasolt a fakitermelések jelentős részének vegetációs időn kívüli végrehajtása, kíméletes erdészeti technológiák alkalmazása. Fokozottan védett madárfajok (fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna kánya (*Milvus migrans*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészke közelében a kialakult gyakorlatnak megfelelően védőzónák kijelölése, a zavarással járó gazdálkodási tevékenységek időbeli és térbeli korlátozása szükséges.

A talaj és az aljnövényzet védelme érdekében a kemény (száraz vagy fagyott) talajon történő munkavégzésre kell törekedni. Ajánlott a mély fekvésű, vizes, tőzeges erdőterületeken a talaj bolygatásával járó tevékenységek kerülése. A közelítőgépek csapái teljesen tönkretelhetik azokat az apró, érzékeny felszíni vízfolyásokat, szivárgásokat, amelyeken keresztül pl. a láptavak, mocsarak összeköttetésben vannak egymással.

Az inváziós fajok további térhódítását meg kell akadályozni, kísérletet kell tenni visszaszorításukra. Az erdők felújítása során javasolt a tájhonos fajokat és lehetőség szerint a helyi szaporítóanyagot előnyben részesíteni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról.

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról.

A vonatkozó körzeti erdőtervek.

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	Pl. fokozottan védett területeken, vagy érzékeny, fokozottan védett fajok élőhelyén.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	A honos elegyfajok, vadgyümölcsök kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	<p>Fészkelési időszak: Rétisas: 01.01-07.15 Fekete gólya: 03.01-08.15. Barna kánya: 03.15-07.31.</p> <p>Ebben az időszakban a fekete gólya és rétisas fészkek 300-400 m sugarú, barna kánya fészkek 200 m sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető.</p> <p>Fészkelési időn kívül a fekete gólya és rétisas fészkek 50-100 m, barna kánya fészkek 50 m sugarú környezetében véghasználat nem, egyéb fakitermelés (tisztítás kivételével) csak a természetvédelmi kezelő előzetes, írásbeli hozzájárulásával végezhető.</p> <p>A védőzónák méretét és alakját indokolt esetben ettől eltérően is kijelölhetik a természetvédelmi kezelő és az erdőgazdálkodó szakemberei közös megegyezéssel. Újabb fokozottan védett madárfaj fészkelése esetén szintén egyeztetés szükséges a megfelelő</p>

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
		időbeli és térbeli kezelési korlátozások meghatározásához.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Közösségi jelentőségű gyepes élőhelyek kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtüszulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtüszulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természet szerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	
E33	Természetes, természet szerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatára során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Fokozottan védett fajok élőhelyein.

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	A természetes vagy természetszerű aljnövényzettel jellemezhető állományokban.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszíven terjedő fajok visszaszorítására.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	Amennyiben ez nem megoldható, a faanyagot árnyékos helyen kell tárolni az elszállításig.
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.	Korhadéklakó xilofág ízeltlábúak, denevérek és madarak érdekében.
E97	Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.	

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A többletvízhatás alatt álló erdők szárazodása esetén a terület megfelelő vízellátásának biztosítása (pl. vízvisszatartás, vízpótlás) válhat szükségessé.

Az erdei élőhelyek természetességének megőrzését, növelését szolgálja az inváziós fajok elegyarányának csökkentése, illetve tényérésük megállítása.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A meglévő faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása, valamint újabb erdőrészek bevonása ebbe az üzemmódba a legértékesebb erdei élőhelytípusokban. Ezen területek folyamatos erdőborítása, természetes erdődinamikája, háborítatlansága biztosítja a legváltozatosabb élőhelyeket a gomba-, növény- és állatvilág, köztük a madárfajok számára is.
- A vágásos üzemmóddal kezelt erdőrészekben a hagyásfák, de leginkább a hagyáscsoportok megmaradása mérsékli valamelyest azt a drasztikus élőhelyi változást, amelyet a véghasználat jelent a területen. Ezek a hagyásterületek kis örökerdő-fragmentumokként védelmet, táplálékot, szaporodóhelyet nyújtanak a megmaradt élővilágnak, és a felnövekvő új erdő benépesítésének bázisai lesznek.
- A felnövekvő fiatal erdőben megmaradt hagyásfák, hagyáscsoportok a nagy testű madárfajok (pl. fekete gólya, rétisas, barna kánya) fészkelőhelyei lehetnek már jóval azelőtt, mielőtt az új erdő fái alkalmassá válnak arra, hogy ezek a fajok fészket rakjanak rájuk. A térségben pl. a fekete gólyák előszeretettel építik hagyásfákra a fészkeiket.
- Az idős, odvas fák, a holt faanyag jelenléte fontos az odúlakó madárfajok (harkályok, örvös légykapó) fészkelése és/vagy táplálkozása szempontjából.
- A honos erdők elegyességének, színtettségének fenntartása biztosítja a minél változatosabb összetételű madárközösségek létfeltételeit.
- Az idegenhonos, intenzíven terjedő fa- és cserjefajok (pl. zöld juhar, bálványfa, gyalogakác, kései meggy) az élőhelyek eredeti növényzetét kiszorítják, természetvédelmi és erdőgazdasági szempontból is rontva azok állapotát.
- Az értékesebb természetszerű erdőkben a fakitermelés és faanyagmozgatás csak a vegetációs időn (február 1. – július 15.) kívül, száraz, vagy fagyott talajviszonyok mellett javasolt az életközösség és a talaj védelme érdekében. Különösen fontos ennek betartása a kiemelt jelentőségű élőhelyek esetében.

KE7 Tájidegen erdők

(a) Kezelési egység kódja: KE7

(b) Kezelési egység meghatározása: Tájidegen erdők

Magyarországon nem őshonos vagy tájidegen fajokból álló erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok. Különösen nagy területtel képviseltek a Darányi borókásban, ahol erdeifenyvesek, akácok, vörös tölgyesek, valamint erdőméretű kései meggy állományok találhatóak szegényes cserje- és lágyszárúszínttel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

S1 – Ültetett akácok

S2 – Nemesnyárasok

S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők

S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek

S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai

S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

lappantyú (*Caprimulgus europaeus*)

közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

fekete harkály (*Dryocopus martius*)

örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)

darázsölyv (*Pernis apivorus*)

hamvas küllő (*Picus canus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Természetvédelmi szempontból hosszútávon az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása, őshonos, a termőhelynek megfelelő, a tájra jellemző fafajösszetételű erdők létrehozása a cél. Rövidtávon a legfontosabb, hogy az idegenhonos, intenzíven terjedő fafajoknak a szomszédos természetes és természetközeli élőhelyekre történő betelepítését megakadályozzuk.

Fontos az őshonos fa- és cserjefajok egyedeinek védelme minden korosztályban. A felújításkor javasolt minél nagyobb arányban őshonos elegyet alkalmazni, az előhasználatok során a fakitermelések kíméljék az őshonos fajok egyedeit, véghasználatkor pedig őshonos fajokból álló facsoportok, hagyásfák maradjanak vissza a területen.

Ahol a termőhely nem alkalmas zárt erdők kialakítására, természetvédelmi szempontból a felnyíló, mozaikos szerkezetű, alacsony záródású állományok létrehozása vagy a gyepesítés is támogatható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről.

275/2004.(X.8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről.

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodás-ról.

61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról.

A vonatkozó körzeti erdőtervek.

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	Korhadéklakó xilofág ízeltlábúak, denevérek és madarak érdekében.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Korhadéklakó xilofág ízeltlábúak, denevérek és madarak érdekében. Idegenhonos fafajok megőrzése csak a véghasználatig.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	Honos fajok kímélete a tájidegen állományokban.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Fészkelési időszak: Rétisas: 01.01-07.15 Fekete gólya: 03.01-08.15. Barna kánya: 03.15-07.31.

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
		<p>Ebben az időszakban a fekete gólya és rétisas fészkek 300-400 m sugarú, barna kánya fészkek 200 m sugarú környezetében bármilyen tevékenység csak a természetvédelmi kezelő előzetes hozzájárulásával végezhető.</p> <p>Fészkelési időn kívül a fekete gólya és rétisas fészkek 50-100 m, barna kánya fészkek 50 m sugarú környezetében véghasználat nem, egyéb fakitermelés (tisztítás kivételével) csak a természetvédelmi kezelő előzetes, írásbeli hozzájárulásával végezhető.</p> <p>A védőzónák méretét és alakját indokolt esetben ettől eltérően is kijelölhetik a természetvédelmi kezelő és az erdőgazdálkodó szakemberei közös megegyezéssel.</p> <p>Újabb fokozottan védett madárfaj fészkelése esetén szintén egyeztetés szükséges a megfelelő időbeli és térbeli kezelési korlátozások meghatározásához.</p>
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	Elsősorban a bálványfa eltávolítása (különös tekintettel a termő egyedekre).
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Bálványfa eltávolítása (különös tekintettel a termő egyedekre).
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	Elsősorban a védett természeti területeken. Tekintettel a technikai és gazdasági nehézségekre az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása – adott esetben -

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
		fokozatosan, több vágásfordulón keresztül is támogatható.
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	Ahol őshonos, természetes lágyszárú- és / vagy cserjeszint található.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	Hagyásfaként őshonos fajú egyedek jelölhetők ki.
E89	Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása.	Zárt honos faállomány kialakítására alkalmatlan, gyenge termőhelyeken.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Ebben a kezelési egységben hosszú távon az idegenhonos és/vagy tájidegen fafajokból álló erdők szerkezetátalakítása javasolt a termőhelynek megfelelő, a tájra jellemző természetszerű erdőkké. Rövid távon az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok (amerikai kőris, bálványfa, fehér akác, gyalogakác, kései meggy, zöld juhar) területének csökkentése, terjedésük

megakadályozása a legfontosabb feladat, mivel agresszív terjedésük révén a honos erdő- és gyepállományokban is megjelenhetnek, teret nyerhetnek, csökkentve azok természetességét. Az agresszíven terjedő tájidegen fehér akác véghasználat utáni, fafajcserés szerkezetátalakítása jelentős költségekkel jár, melyet lehetőség szerint pályázati forrásból érdemes fedezni. A bálványfa terjedésének megakadályozása kiemelten fontos cél (pl. a Darányi Borókásban a Púpos-kút és a Baromcsapás közti területen). A környező területek megóvása érdekében stratégiai fontosságú lehet az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok magszóró egyedeinek felkutatása és eltávolítása.

A Darányi Borókás területén a száraz gyepék fásításával kialakított, gyenge termőhelyen álló erdők esetében természetvédelmi és gazdasági szempontból is előnyösebb a gyenge növekedésű állományok letermelése után gyepké visszaállítani a területet, vagy honos fajokból álló, alacsony záródású, felnyíló erdők kialakulását segíteni.

Egy esetleges véghasználat utáni fafajcserés szerkezetátalakításig minden nevelővágás (tisztítás, gyérítés) lehetőség arra, hogy előnyben részesítsük a tájra jellemző, honos fafajokat az intenzíven terjedő fa- és cserjefajokkal szemben, ezzel is növelve az erdők természetességét.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal történő felújítások jelentősen emelik a terület természetességét.
- Az idegenhonos, tájidegen fa- és cserjefajok eltávolításával, a tájhonos fajok meghagyásával növekszik az erdők természetessége, javulnak a védett és közösségi jelentőségű fajok életfeltételei.
- Az idős, odvas fák, a holt faanyag jelenléte fontos az odúlakó madárfajok (harkályok, örvös légykapó) fészkelése és/vagy táplálkozása szempontjából.
- Az elegyesség, színtezettség kialakítása biztosítja a minél változatosabb összetételű madárközösségek létfeltételeit.
- A felnövekvő fiatal erdőben megmaradt hagyásfák, hagyáscsoportok a nagy testű madárfajok (pl. fekete gólya, rétisas, barna kánya) fészkelőhelyei lehetnek már jóval azelőtt, mielőtt az új erdő fái alkalmassá válnak arra, hogy ezek a fajok fészket rakjanak rájuk. A térségben pl. a fekete gólyák előszeretettel építik hagyásfákra a fészkeiket.

KE8 Magaspartok, partfalak, homokbányák

(a) Kezelési egység kódja: KE8

(b) Kezelési egység meghatározása: Magaspartok, partfalak, homokbányák

A folyót kísérő szakadópartok, felhagyott homokbányák meredek falai, amelyek fészkelőhelyet biztosítanak a partifecskeknek, gyurgyalagoknak, jégmadaraknak.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

II – Nedves felszínek természetes pionír növényzete

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

jégmadár (*Alcedo atthis*)

partifecske (*Riparia riparia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A természetvédelmi kezelés leglényegesebb eleme a zavartalanság biztosítása.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
V67	A területen mindennemű beavatkozás kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Kivéve természetvédelmi célú beavatkozások (inváziós fajok elleni védekezés és élőhelyrekonstrukció), illetve vízügyi kezelő jogszabályi kötelezettségeiből adódó fenntartási tevékenysége.

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelyek hosszútávú megőrzése érdekében a Dráva természetes vízjárását, a folyamatosan építő és romboló ártéri folyódinamikát amennyire csak lehetséges javasolt érvényesülni hagyni, illetve helyreállítani.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A közösségi jelentőségű jégmadár (*Alcedo atthis*) nem igényel olyan nagy felületű, növényzetmentes partfalat, mint a gyurgyalag (*Merops apiaster*) vagy a partifecske (*Riparia riparia*). A Drávának és vízfolyásainak, valamint az egyéb vizes élőhelyeknek a partfalai vélhetően elegendő fészkelőhelyet biztosítanak a számára.
- A tervezési területen a partifecske (*Riparia riparia*) jelenlegi költőhelyei az élő Drávát kísérő szakadópartok. Ezek várhatóan évtizedekig biztos fészkelőhelyei maradnak ennek a fajnak. A Dráva romboló munkája révén keletkező szakadópartok pedig új fészkelőhelyeket kínálnak a fajnak.
- Az alámosott partfalak egyes szakaszai időnként leomlanak. Amennyiben a lábazatnál összegyűlő földtömeget nem mossa el a folyó, akkor annak rézsűjén megtelepedhetnek olyan fafajok (pl. fehér akác), amelyek felnövekedve eltakarhatják a falba vájt költőüregeket, megnehezítve a madarak berepülését. Amennyiben ez érzékenyen érinti a mindenkori költőállományt, akkor indokolt lehet a falat takaró egyedek eltávolítása.

KE9 Szántók és egyéb területek

(a) Kezelési egység kódja: KE9

(b) Kezelési egység meghatározása: Szántók és egyéb területek

A tervezési területen található szántók, szántó művelési ágú vadföldek, vetett gyepek, gyomos parlagok, degradált magaskórós területek, benne a határsáv aranyvesszős rézsűjével és kaszált gyomos gyepjével. Kiskertek, gyümölcsösök, elhagyott településrészek, telephelyek, állattartó telepek és környékük taposott degradált területe. Vonalas létesítmények: közutak, mezőgazdasági és erdei makadámutak, kavicsos utak, földutak, vasút, villanypászta.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelykategóriák

- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
- T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák
- T6 – Extenzív szántók
- T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök
- T9 – Kiskertek
- T10 – Fiatal parlag és ugar
- T12 – Évelő energianövények ültetvényei
- U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények
- U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok
- U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók
- U10 – Tanyák, családi gazdaságok
- U11 – Út- és vasúthálózat
- OD – Lágyszárú évelő özőnfajok állományai

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

- fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
- barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
- kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)
- nagy kócsag (*Egretta alba*)
- tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)
- karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)
- réti cankó (*Tringa glareola*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A nemzeti parki területeken hosszú távon a szántók gyepekké, vagy a termőhelynek megfelelő, a tájra jellemző természetszerű erdőkké alakítása volna kívánatos, mivel az intenzív szántóföldi kultúrák jelentős terhelést jelenthetnek (műtrágya, gyomirtók és rovarölők) a környező vízfolyásokra, gyepekre, erdőkre.

A Natura 2000-es területeken szántóföldi művelés esetén elvárható a környezettudatos gazdálkodás, melynek során törekedni kell arra, hogy a művelés alatt álló területekkel érintkező élőhelyek ne sérüljenek, a talajvíz és a felszíni vizek ne szennyeződjenek, a szomszédos értékesebb élőhelyekre ne jusson ki környezetterhelő anyag. Javasolt a vegyszerhasználat minimalizálása, és lehetőség szerint a környezetkímélő szerek alkalmazását kell előnyben részesíteni.

Javasolt a művelt területek szélén lehetőség szerint védelmi funkciójú cserjesávok, fasorok, gyepes pufferterületek kialakítása.

Az extenzív, gyepes gyümölcsösök és szőlők tájképi értékeik mellett mind botanikai, mind zoológiai szempontból értékesek lehetnek. Fennmaradásukhoz, diverzitásuk megőrzéséhez szükséges lenne a korábbi hagyományos tájhasználati módok fenntartása.

Fontos a gyomosodás megakadályozása. Kiemelten fontos az inváziós fajok megtelepedésének és terjedésének megelőzése.

Melioráció, vagy a meglévő meliorációs infrastruktúra felújítása nem javasolt.

A területet érintő infrastrukturális elemek és gazdasági létesítmények működtetése, karbantartása során törekedni kell arra, hogy a környező területek zavarása a lehető legkisebb legyen, a szomszédos értékesebb élőhelyekre ne jusson ki környezetterhelő anyag. Fontos, hogy a bolygatott területek ne növekedjenek, további degradáció ne jelentkezzen, az esetleges gyomosodást vissza kell szorítani. Esetleges fejlesztések, átalakítások előtt minden esetben egyedi eljárás és a természetvédelmi kezelővel való előzetes egyeztetés szükséges. A vonalas létesítmények valamint a töltések javítási és helyreállítási munkálatait is javasolt előzetesen egyeztetni a természetvédelmi kezelővel (pl. az érintkező cserjés kivágásának, az ideiglenes depóniák helyének meghatározása, stb.).

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet

b) Javasolt előírások:

Kód	Előírás-javaslat	Megjegyzés
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás és vadriasztó lánc használata.	
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	
SZ15	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédőszer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.	
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ48	Drénezés nem megengedett.	
SZ52	Szántó füves élőhely alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.	
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés nem megengedett.	
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.	

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyfejlesztésként hosszútávon a szántók gyepékké, vagy a termőhelynek megfelelő, a tájra jellemző természetszerű erdőkké alakítása volna kívánatos.

Élőhelyrekonstrukció a területen található valamely telephely, vonalas létesítmény stb. megszűnése, felszámolása esetén válhat szükségessé. Ilyen esetben a terület rekultivációjára, az inváziós fajok megtelepedésének vagy terjedésének megakadályozására, a természetszerű állapot helyreállítására kell törekedni.

(g) Kezelési javaslatok indoklása:

- A pillangósok védett madárfajok fészkelőhelyei lehetnek, a kaszálás során a vadriasztó lánc növeli a fiókák menekülésének esélyeit. A kedvező hatás az apróvad-fajok esetében is fennáll.
- A vegyszerek használata a legnagyobb veszélyt a vízi ökoszisztémákra és a környező területek gerinctelen faunájára jelenti. Azonban a táplálékláncba jutva a gerinctelenekkel, rágcsálókkal táplálkozó madárfajokra is kockázatot hordoz.
- Légi kijuttatás esetén nagy a vegyszerek elszóródása, amely természetközeli élőhelyekre jutva kedvezőtlen módon befolyásolja azok állapotát. A repülés továbbá igen jelentős zajterheléssel, zavarással jár a madárfajok egyedeire nézve. (Kivétel: természetvédelmi hatósági engedély birtokában)
- Az energiaültetvény fajok jelentős része inváziósan terjedő faj, amelyek átterjedhetnek a szomszédos területekre. Az energiaültetvények nem alkalmasak a jelölő fajok élőhelyének.
- A szántó művelésnél természetvédelmi szempontból kedvezőbb a gyepgazdálkodás (nincs vegyszerhasználat, nagyobb a madarak táplálékkínálata, kiegyenlítettebb a táplálék elérhetősége stb.).
- A művelt területek szélén, vonalas létesítmények mentén húzódó cserjesávok, fasorok fészkelőhelyet biztosítanak a tövisszúró gébics és a karvalyposzáta számára.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció a 3.2.1. fejezetben, valamennyi kezelési egységre (KE1-9) vonatkozóan a kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): Védett területen a nagy kárókatona gyérítésére megkért egyedi engedély kiadásakor fel kell hívni az engedélykérő figyelmét a fajtévesztés veszélyére.

Gémfélék: Törpegém (*Ixobrychus minutus*), **Bakcsó** (*Nycticorax nycticorax*), **Kis kócsag** (*Egretta garzetta*), **Nagy kócsag** (*Egretta alba*), **Vörös gém** (*Ardea purpurea*). Állományaik megőrzésének feltétele a fészkelő-, pihenő-, és táplálkozóterületül szolgáló vizes élőhelyek fenntartása, a fészektelepek (jelenleg ismert: Ó-Dráva, Nagy-Bók) zavartalanságának biztosítása. A kiszáradó vizek pocsolyáiban visszamaradó kishalak, békák bizonyos időszakokban meghatározóak ennek a fajcsoportnak a táplálékában. Amennyiben a nagylétszámú aranysakál- és vaddisznóállomány túlzott táplálékkonkurenciát jelent számukra, akkor ennek a két vadfajnak az állományát csökkenteni javasolt.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): A tervezési terület közelében lévő településeken költ. A mozaikos tájhasználat, a gyepművelés (legeltetés vagy kaszálás) fenntartása, a gyepek árasztása javíthatja a táplálkozási lehetőségeket. A villanyoszlopokon lévő fészkek tartóra emelése, a villamos vezeték hálózatok szigetelése folytatandó feladat.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A faj megőrzéséhez nélkülözhetetlen a megfelelő fészkelőhely biztosítása, amelyhez beszállófolyosó vezet. Somogyi fészkek vizsgálata azt mutatja, hogy legnagyobb arányban kocsányos tölgyön, és vízszintesen álló vastag oldalágakon fészkel. Ezért az egykori legelők öreg fái, a böhöncösebb, erősebben ágas hagyásfák, az idős állományok hagyás csoportjai nélkülözhetetlenek e madárfaj számára. A potenciális fészkelőhelyeken, az ismert revírekben javasolt, hogy a DDNPI munkatársa jelölje ki a hagyásfákat, hagyásfacsoportokat. Mivel a fakitermelések során meghagyott hagyásfák, hagyásfacsoportok csak a környező felújítások felnövekedése után (30-40 év) válhatnak alkalmas fészkelőhelyé, ezért biztosítani kell azok hosszú távú fennmaradását, tehát a kitermelésük nem javasolt. Az előkerült új fészkekről, vagy azok esetleges megszűnéséről a természetvédelmi hatóságot és az erdőgazdálkodót haladéktalanul tájékoztatni kell. Fészkelési időszakban (03.01-08.15.) a fészkek 300-400 m sugarú környezetében a zavarással járó erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási tevékenységek kerülendők. Fészkelési időn kívül a fekete gólya fészkek 50-100 m sugarú környezetében véghasználat nem, egyéb fakitermelés (tisztítás kivételével) csak a természetvédelmi kezelő előzetes, írásbeli hozzájárulásával végezhető.

Cigányréce (*Aythya nyroca*): A faj megőrzéséhez a mozaikos, mocsaras, nád- és gyékényfoltokkal tarkított holtágak, tavak és láptavak fenntartása szükséges. A Barcsi Borókás vízterein költ a fészkelőállomány jelentős része. A területen jelentkező vízhiány következtében élőhelybeszűkülés figyelhető meg, különösen az aszályos időszakokban. A populáció megőrzése érdekében szükséges lehet a vízpótlás lehetőségeinek megvizsgálása. A fészkelőhelyein (Ó-Dráva, Barcsi Borókás) rendszeressé vált a bütykös hattyú fészkelése is. Amennyiben bebizonyosodik, hogy a hattyúk zavarják a cigányréce költését, akkor javasolt ennek a zavaró hatásnak az elhárítása.

Kis bukó (*Mergus albellus*): A Dráván kis számban előforduló téli vendég. Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Halászsas (*Pandion haliaetus*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel. A más nagytestű madárfajok védelme érdekében a középvezetű villanyoszlopokon alkalmazott szigetelés ezt a fajt is védi az áramütéstől.

Darázsölyv (*Pernis apivorus*): A nagyobb kiterjedésű tölgyesekben, elegyes erdőkben észlelt fészkelése esetén a fészkek közelében végzett erdészeti munkákat szüneteltetni javasolt a fiókák kirepüléséig.

Barna kánya (*Milvus migrans*): Vízparti hagyásfák, facsoportok visszahagyása kedvező fészkelőhelyet kínál ennek a madárfajnak. Fészkelési időszakban (03.15-07.31.) a fészkek 200 m sugarú környezetében a zavarással járó erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási tevékenységek kerülendők. Fészkelési időn kívül a barna kánya fészkek 50 m sugarú környezetében véghasználat nem, egyéb fakitermelés (tisztítás kivételével) csak a természetvédelmi kezelő előzetes, írásbeli hozzájárulásával végezhető.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): A faj megőrzéséhez a vizes élőhelyek közelében található fészkelésre alkalmas idős erdők, hagyásfacsoportok nélkülözhetetlenek. A potenciális fészkelőhelyeken, az ismert revírekben javasolt, hogy a DDNPI munkatársa jelölje ki a hagyásfákat, hagyásfacsoportokat. Mivel a fakitermelések során meghagyott hagyásfák, hagyásfacsoportok csak a környező felújítások felnövekedése után (30-40 év) válhatnak alkalmas fészkelőhelyé, ezért biztosítani kell azok hosszú távú fennmaradását, tehát a kitermelésük nem javasolt. Az erdőtervezéskor ismert fészkek adatait a tervezőknek át kell adni, a vonatkozó korlátozásokat a megjegyzés rovatban fel kell tüntetni. A tervezést követő években előkerült új fészkekről az erdőgazdálkodót tájékoztatni kell. Fészkelési időszakban (01.01-07.15.) a fészkek 300-400 m sugarú környezetében a zavarással járó erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási tevékenységek kerülendők. Mivel a rétisas nagyon korai fészkelő, és az állomány nagy része már februárban megkezdte a kotlást, ezért a vadgazdálkodási tájegységi terv előírásának megfelelően a „februári hajtó és terelő vadászatok helyét és időpontját a természetvédelmi kezelővel előzetesen egyeztetni kell”.

Fészkelési időn kívül a fészkek 50-100 m sugarú környezetében véghasználat nem, egyéb fakitermelés (tisztítás kivételével) csak a természetvédelmi kezelő előzetes, írásbeli

hozzájárulásával végezhető. A középvezettségű villanyoszlopok szigetelése szükséges az áramütések elkerülése érdekében.

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*): A faj megőrzéséhez a nádasok fenntartása szükséges. Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*): Téli vendég. Az éjszakázóhelyek zavartalanságán kívül más fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*): Ritka, alkalmi költőfaj. Megtelepedésének észlelése esetén a fészkelőhely felkutatása és az aratásból/kaszálásból védőzóna kihagyása szükséges.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Nádasokban, gyékényesekben költő guvatfélék: Kis vízcicsibe (*Porzana parva*), **Guvat** (*Rallus aquaticus*). Megőrzésükhöz élőhelyeik fenntartása szükséges. A kis vízcicsibe állományának egy része a Barcsi Borókás vízterein költ. A területen jelentkező vízhiány következtében élőhelybeszűkülés figyelhető meg, különösen az aszályos időszakokban. A populáció megőrzése érdekében szükséges lehet a vízpótlás lehetőségeinek megvizsgálása.

Haris (*Crex crex*): A faj megőrzéséhez az üde, nedves kaszálórétek fenntartása és extenzív művelése szükséges. Az első kaszálásokat június 15. után, és a harisok fészkeléséhez igazítva mozaikosan javasolt végezni. Azoknak a területeknek az első kaszálását, ahol a hímek területföltő magatartása tapasztalható, július végére, augusztus elejére javasolt időzíteni. A kaszálások során vadriasztó láncsal felszerelt, rövid vágóasztallal rendelkező, lassú járású munkagépek alkalmazandók. A rendszeresen kaszált területeken bűvósávok meghagyásával jelentős mértékben segíthetjük eredményes költését. Mivel a földön fészkelő haris fokozottan védett, ezért a fészkaljak védelme érdekében szükséges a túlszaporodott ragadozó emlősök (róka, aranybakó, borz) és a vaddisznó fokozott gyérítése, állományaik tartósan alacsony szinten tartása.

Daru (*Grus grus*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Vonuló partimadár-fajok: Réti cankó (*Tringa glareola*), **Pajzsos cankó** (*Philomachus pugnax*).

Külön fajvédelmi intézkedést nem igényelnek.

Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Csérek: Küszvágó csér (*Sterna hirundo*), **Kis csér** (*Sterna albifrons*). Tájékoztatással, figyelemfelhívással meg kell előzni a vizitúrázó csoportok kiszállását a fészkelőhelyül szolgáló zátonyokra, hogy ne zavarják, hiúsítsák meg a költést és a fiókanevelést. A mesterségesen létrehozott költőszigetekkel (pl. Bélavári kavicsbányatavak) segíthetjük a fészkelést.

Szerkők: Fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), **Kormos szerkő** (*Chlidonias niger*). Külön fajvédelmi intézkedést nem igényelnek.

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*): Fészkelése ritka. Észlelése esetén költőhelye a kaszálásból kihagyandó.

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*): Élőhelyeinek fenntartása mellett szükséges lehet a fészekpredátorok (róka, aranyakál, borz, vaddisznó) állománynövekedésének megakadályozása. Erdősítésekben is gyakran megtelepedő faj. Az ápolások során észlelt tojások, fiókák környezetét érintetlenül kell hagyni.

Jégmadár (*Alcedo atthis*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Harkályfélék: Hamvas küllő (*Picus canus*), **Fekete harkály** (*Dryocopus martius*), **Közép fakopáncs** (*Dendrocopos medius*). Populációik megőrzése érdekében meghatározó az idős faállományok, hagyáscsoportok, hagyásfák, valamint a lábon álló és fekvő holtfa megléte a területen. A fenyvesekben a lombos elegyfajok meghagyása jelentősen bővíti a harkályok fészkelési lehetőségeit. A költési időszakban végzett fakitermelés, különösen a száradéktermelés, odvas fák eltávolítása kerülendő.

Erdei pacsirta (*Lullula arborea*): Élőhelyeinek fenntartása mellett szükséges lehet a fészekpredátorok (róka, aranyakál, borz, vaddisznó) állománynövekedésének megakadályozása.

Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*): Állományának megőrzése érdekében nélkülözhetetlen a fészkelésre alkalmas korhadó, odvas fák megléte. Az idős erdőállományok (puhafaligetek, keményfaligetek, gyertyános-tölgyesek, égeres és kőrises mocsárerdők, égerlápok) jó élőhelyet biztosítanak a számára. A fiatalabb állományokban is megtelepszik, ha ott öreg, odvas fák, idősebb facsoportok találhatóak. A költési időszakban végzett fakitermelés, különösen a száradéktermelés, odvas fák eltávolítása kerülendő.

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*): Élőhelyein a fészkelésre alkalmas cserjefajok (vadrózsa, kökény, galagonya) meghagyására kell törekedni. Amennyiben a kaszálás, legeltetés érdekében szükséges a cserjeirtás, akkor azt a költési időn kívül kell végezni, úgy, hogy maradjanak vissza cserjék, cserjefoltok a területen.

Partifecske (*Riparia riparia*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

Függőcinege (*Remiz pendulinus*): Külön fajvédelmi intézkedést nem igényel.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jelen munka elkészítéséhez elvégzett madártani felméréseket a fenntartási terv felülvizsgálatai előtt célszerű újra elvégezni. A jelölő fajok és élőhelyek tekintetében minimálisan hatévente (a közösségi jelentőségű fajokról és élőhelyekről az Európai Unió felé benyújtandó jelentések periódusainak megfelelően) el kell végezni az állományok és területek felmérését.

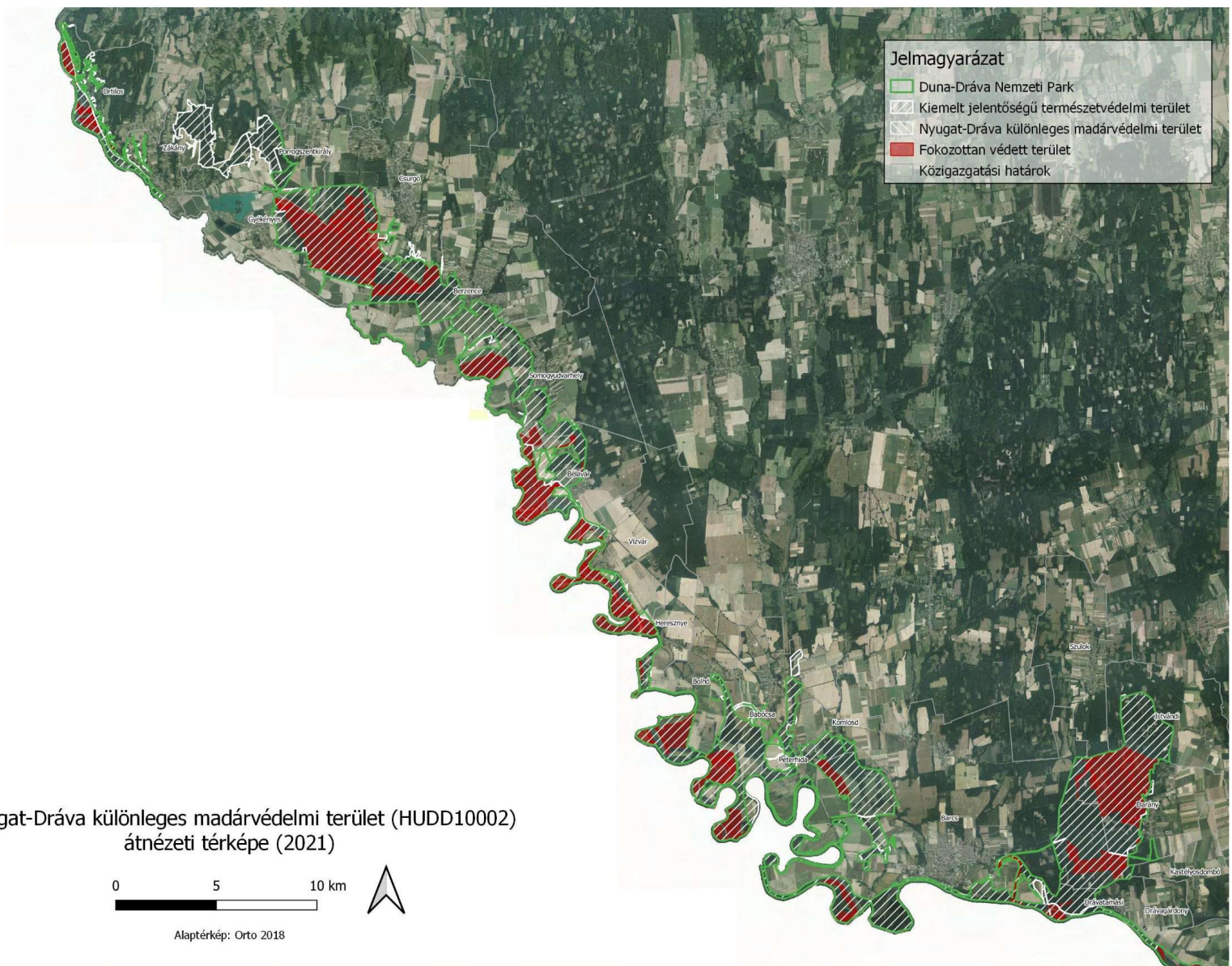
A természetvédelmi őrszolgálat a ritka-, és telepesen költő madárfajok monitorozását az NBmR protokoll szerint rendszeresen elvégzi. Az odúlakó erdei fajok (pl. fekete harkály, hamvas küllő, örvös légykapó) költőállományainak vizsgálata évente javasolt a Madáratlasz Program módszertana szerint. Szintén minden évben javasolt az őszi vonulási időszakban a területen tartózkodó gázlómadarak felmérése.

A területtel kapcsolatos kezelési és fejlesztési koncepciók kidolgozásához javasolt aktuális információkat gyűjteni a Dráva és mellékágainak, holtágainak vízrajzi- és mederviszonyairól. Szintén értékes adatokat szolgáltatathat a természetvédelmi kezelések megtervezéséhez az élőhelyek átalakulásának hosszú távú komplex vizsgálata, így pl. az ártéri szukcessziósor vagy a kiszáradó lápok átalakulásának kutatása az abiotikus tényezők, a botanikai és zoológiai értékek változásának nyomon követésével.

A területen jelentős a gazdasági hasznosítás alatt álló erdők aránya. Természetes állapotú (pl. gyepeken spontán felnőtt honos fafajkészletű) erdőkben folytatott vizsgálatokkal javasolt az erdők természetes életének, szerkezetének, hosszú távú folyamatainak megismerésére irányuló kutatások folytatása, a természetvédelmi célú erdőkezelés és a természetközeli erdőgazdálkodás gyakorlatának megalapozása, illetve az erdőgazdálkodás élővilágra gyakorolt hatásainak vizsgálata érdekében. Ugyanezt a célt szolgálhatja olyan területek kijelölése, melyen kísérleti jellegű erdőgazdálkodás folyik. (Pl.: természetes erdőfelújulás, vadkár, természetes erdődinamikai folyamatokra alapozó kezelések vizsgálata.)

3.2.5. Mellékletek: Kezelési egységek térképes bemutatása

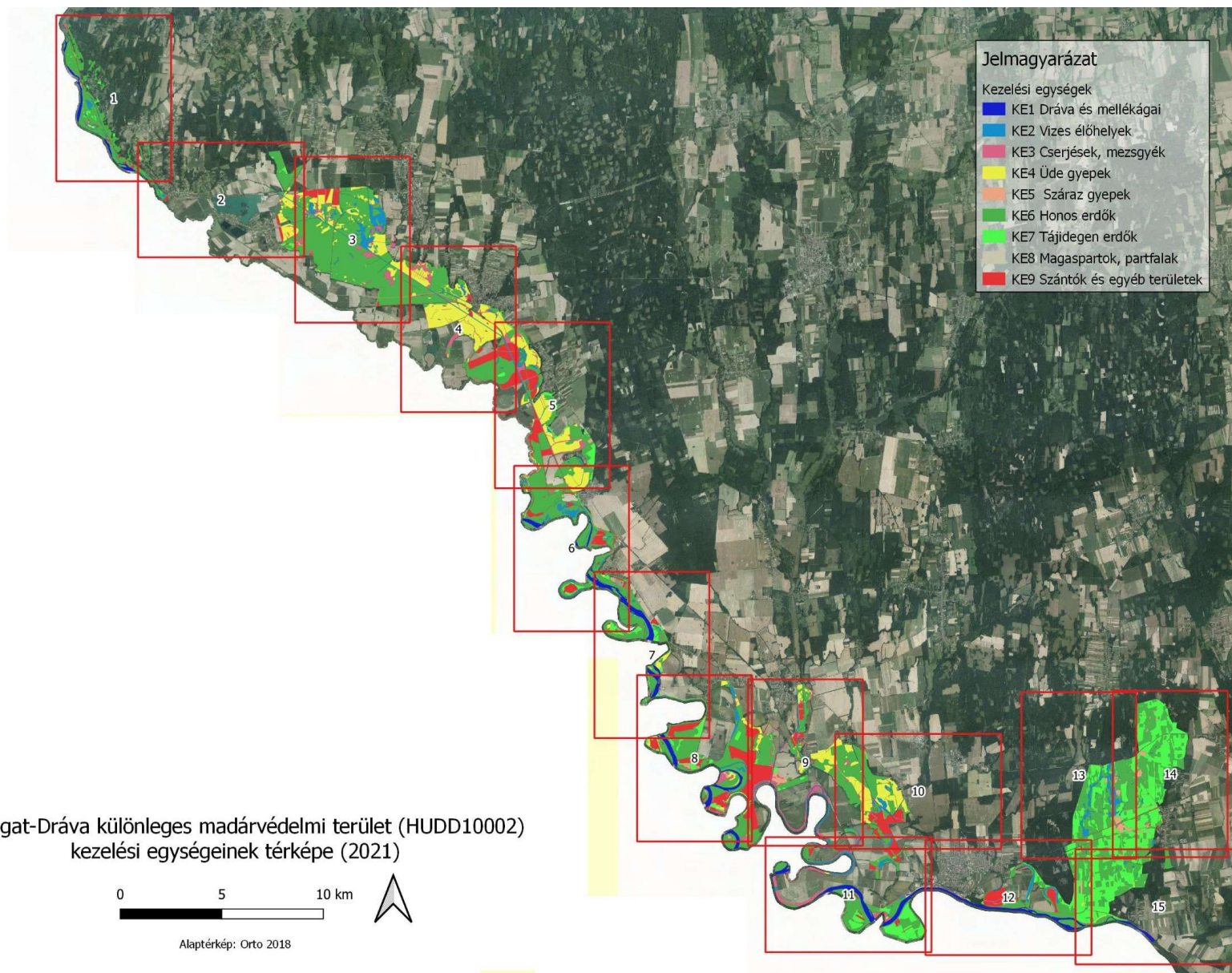
1. A Nyugat-Dráva madárvédelmi terület áttekintő térképe
2. A kezelési egységek áttekintő térképe
3. A kezelési egységek részletes térképei

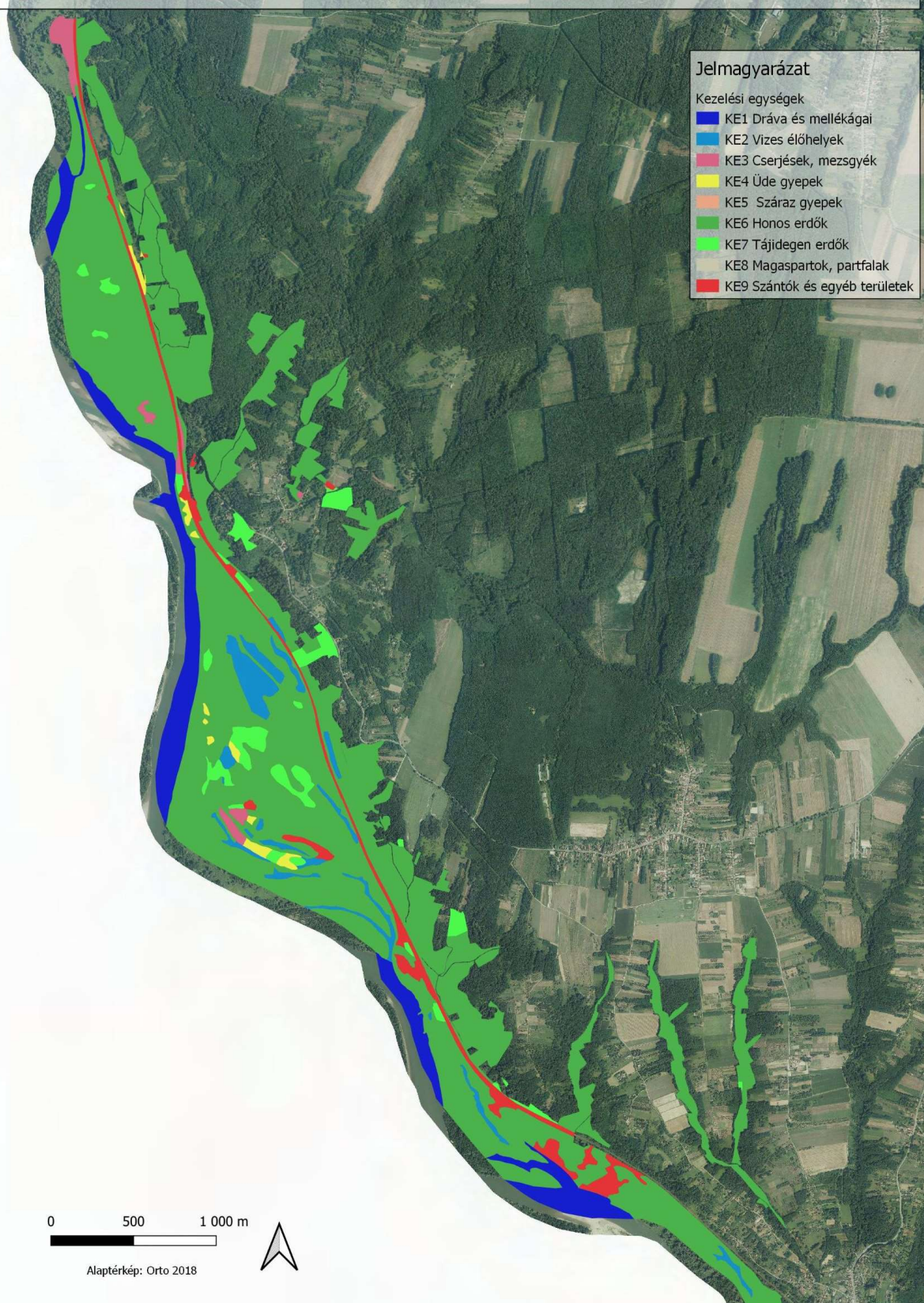
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) átnézeti térképe (2021)

Alaptérkép: Orto 2018

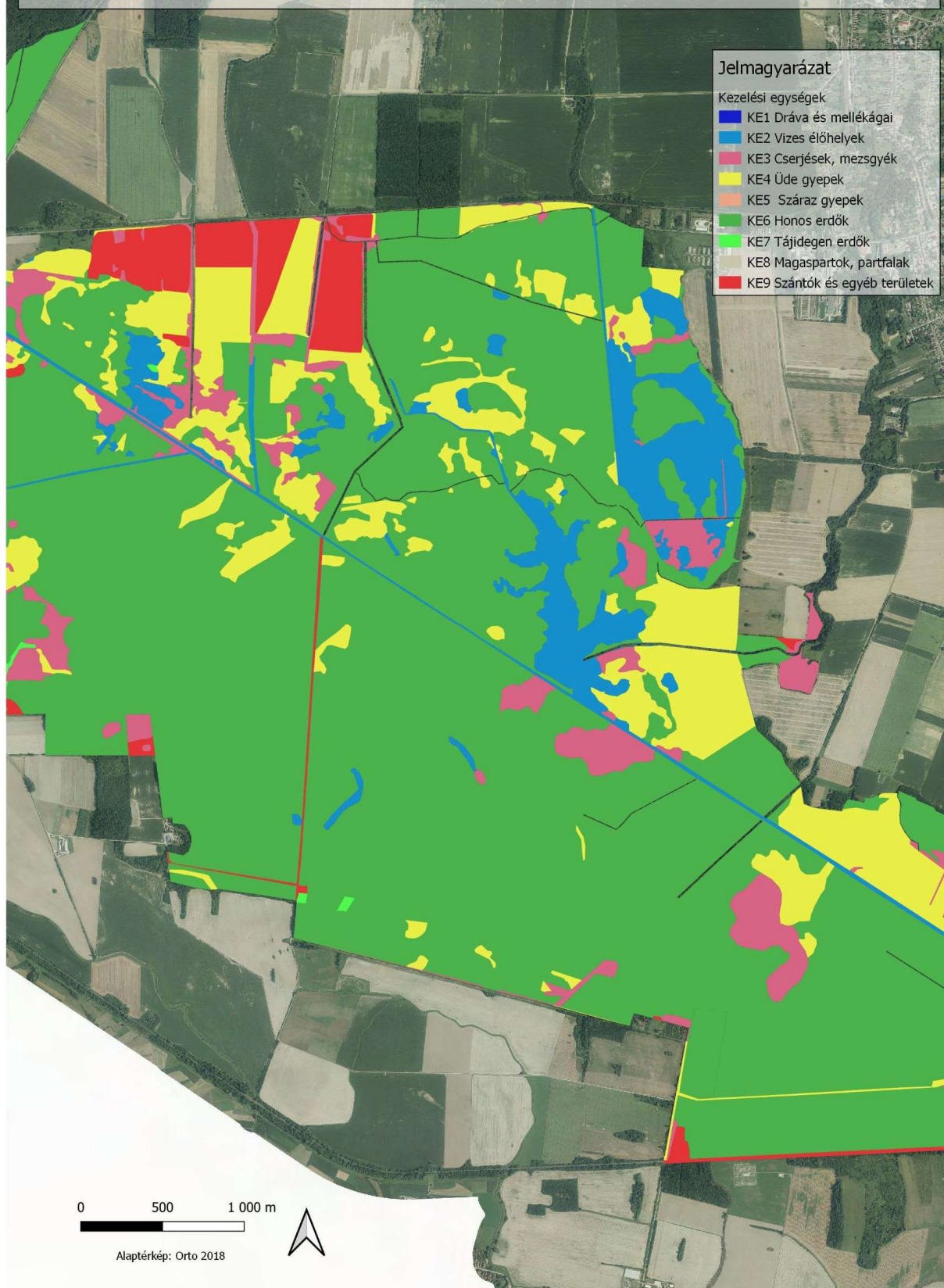
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 1

A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 2

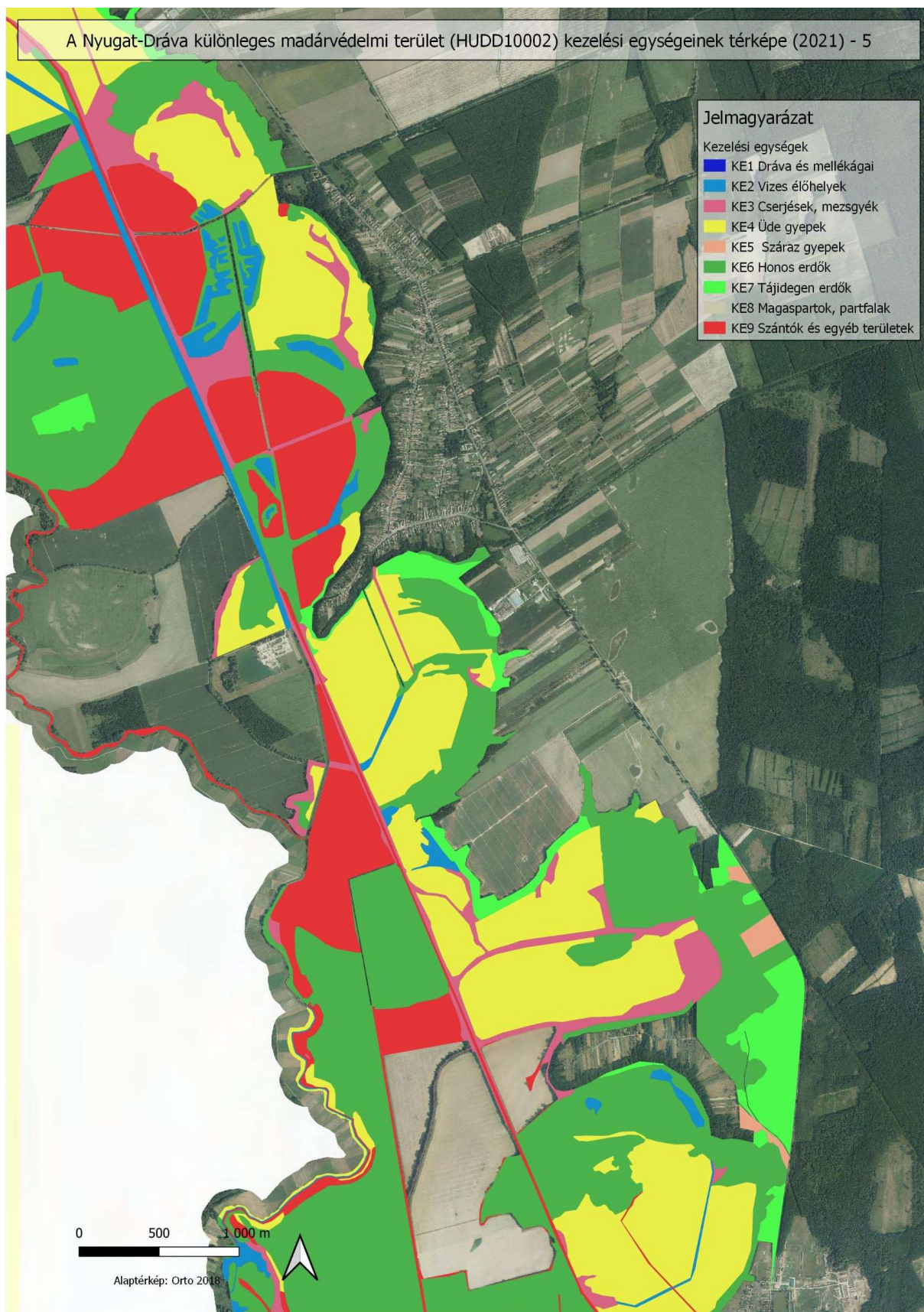
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 3

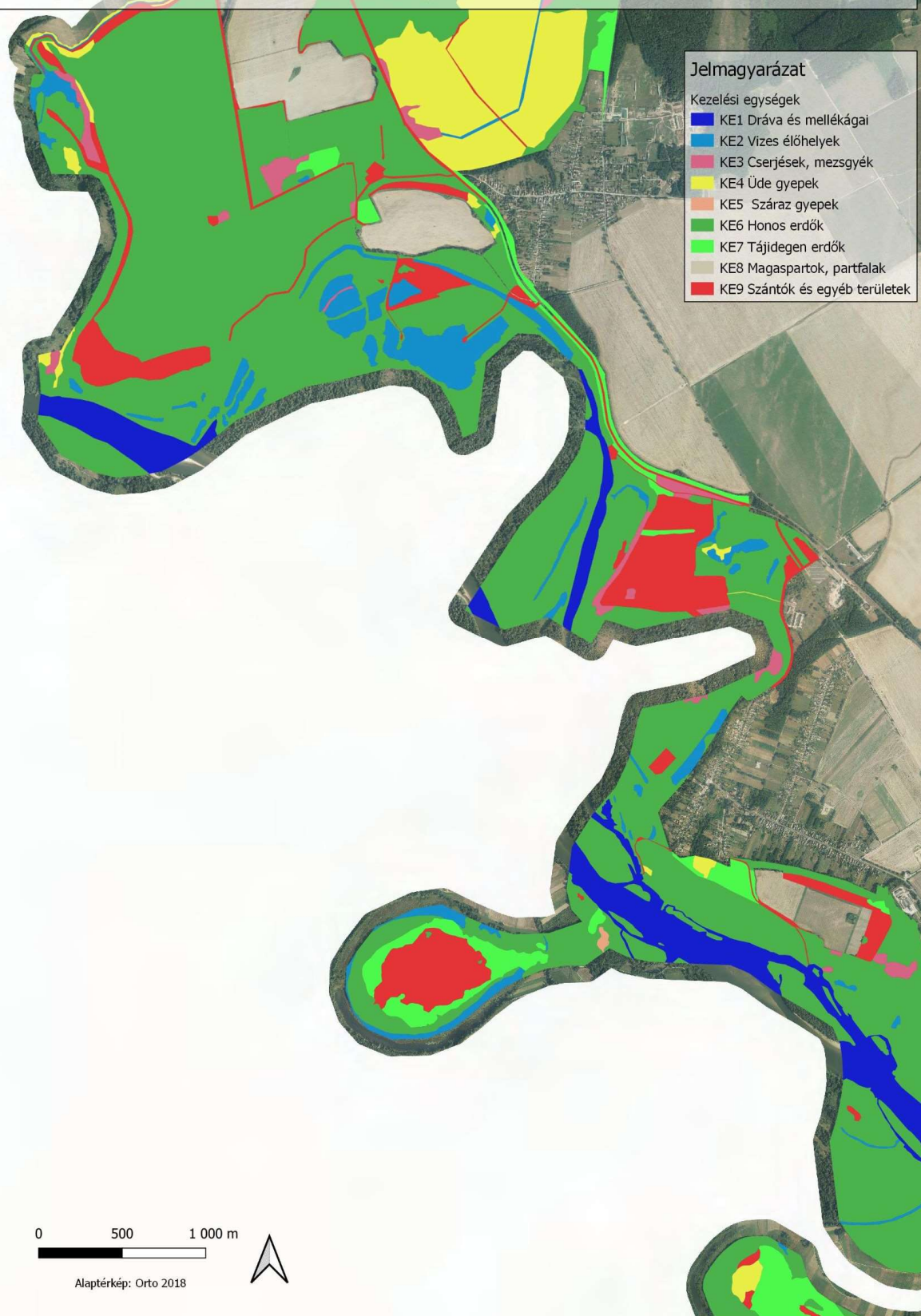
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 4

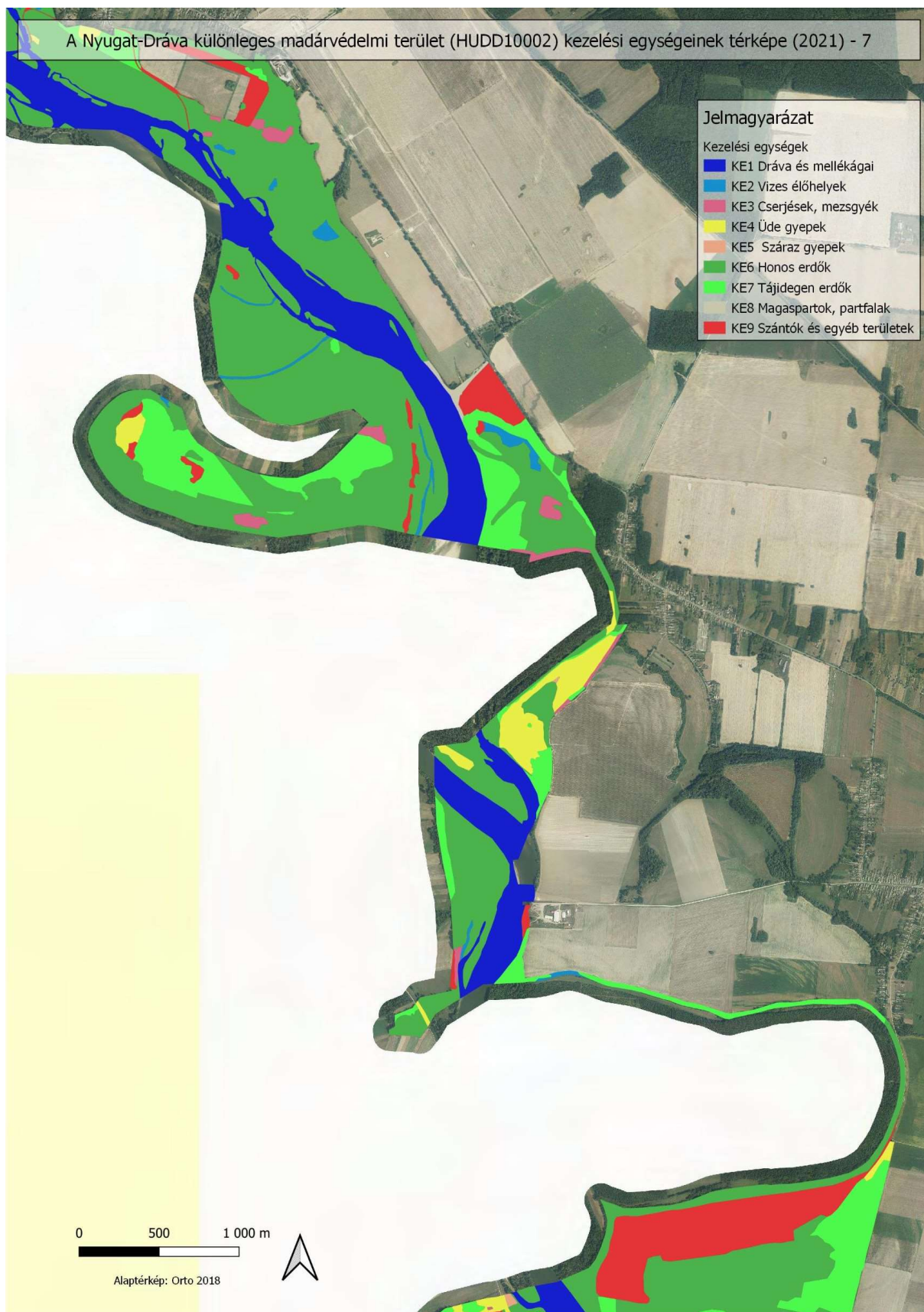
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 5

A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 6

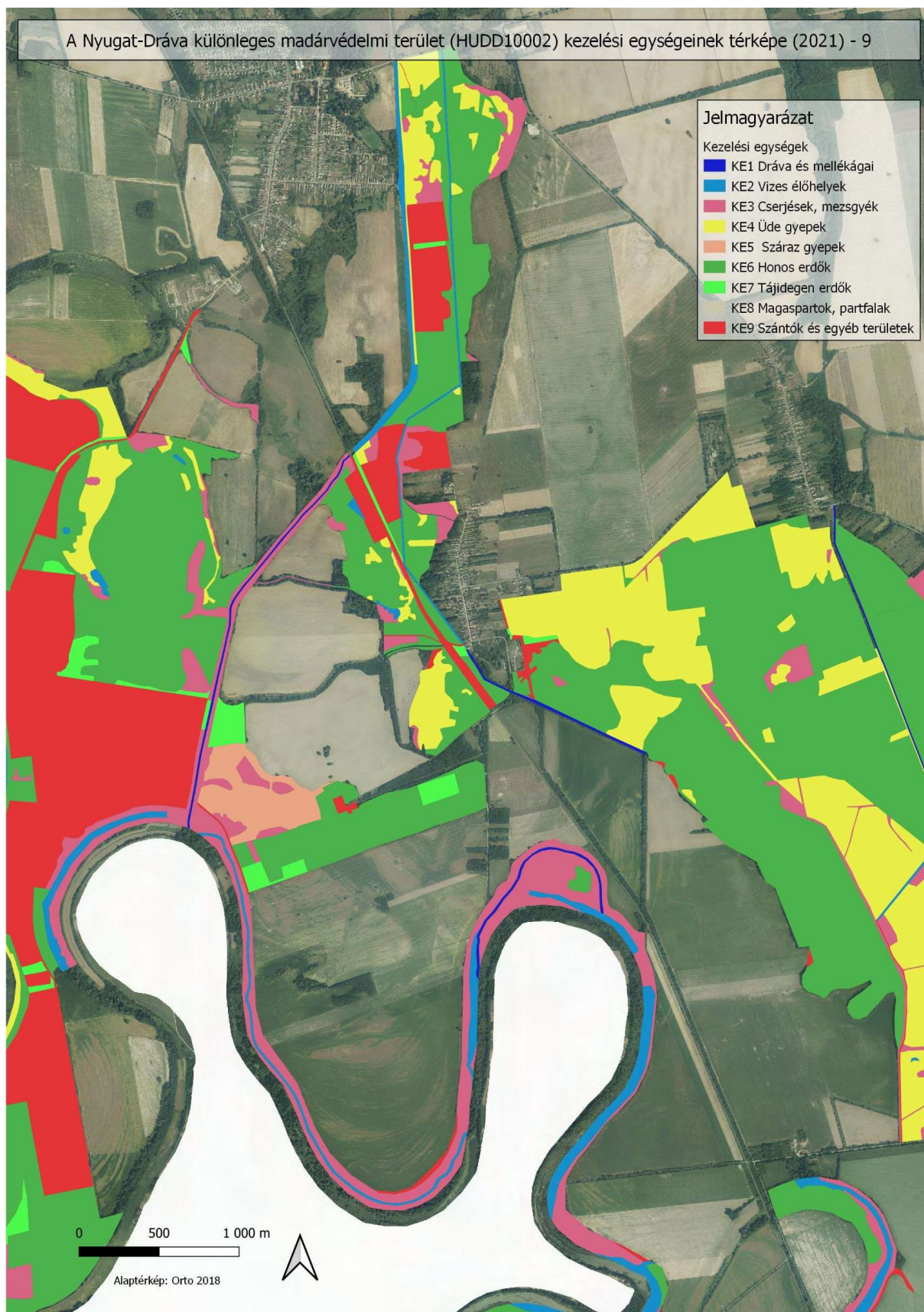
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 7

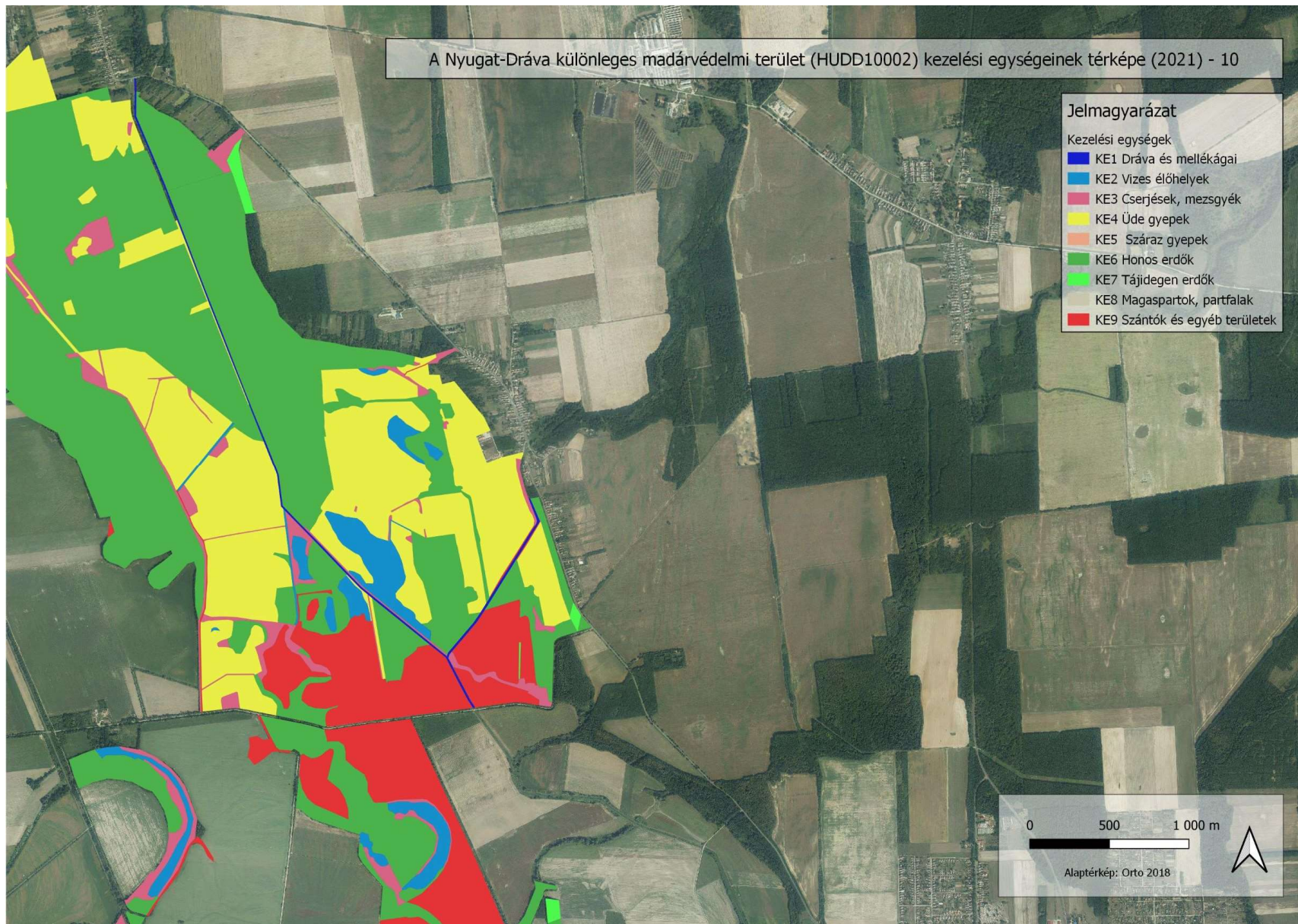
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 8

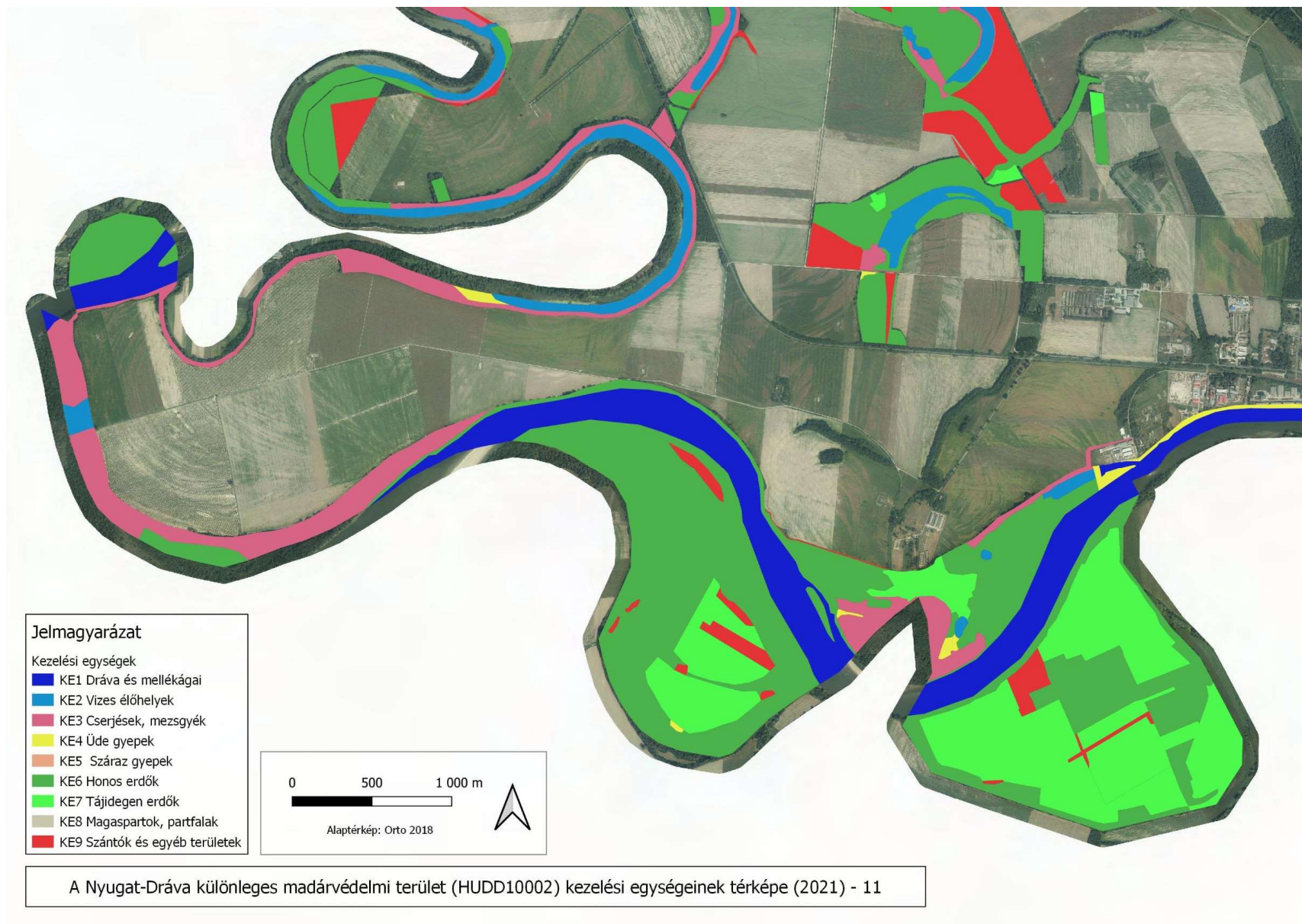

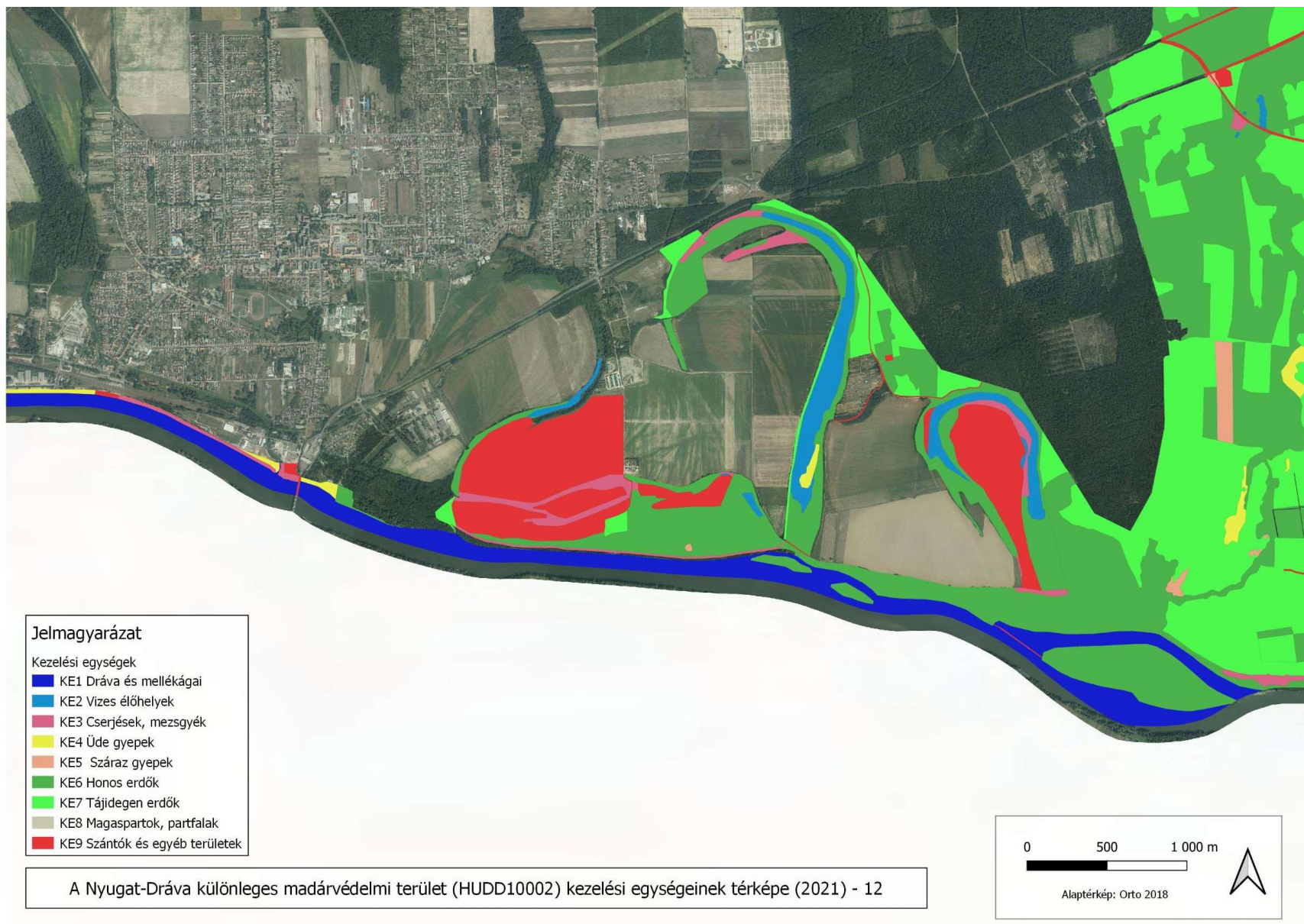
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 9

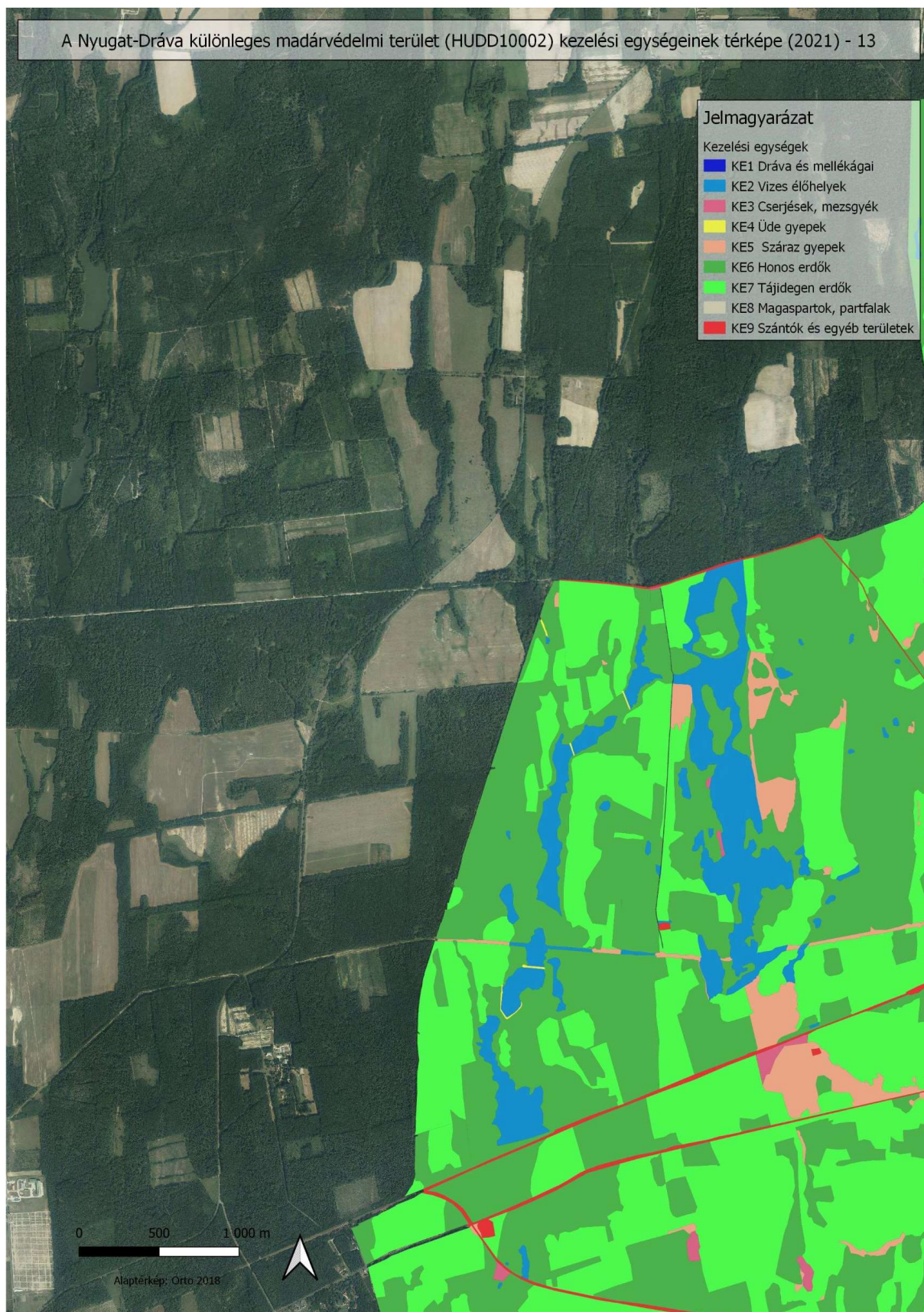

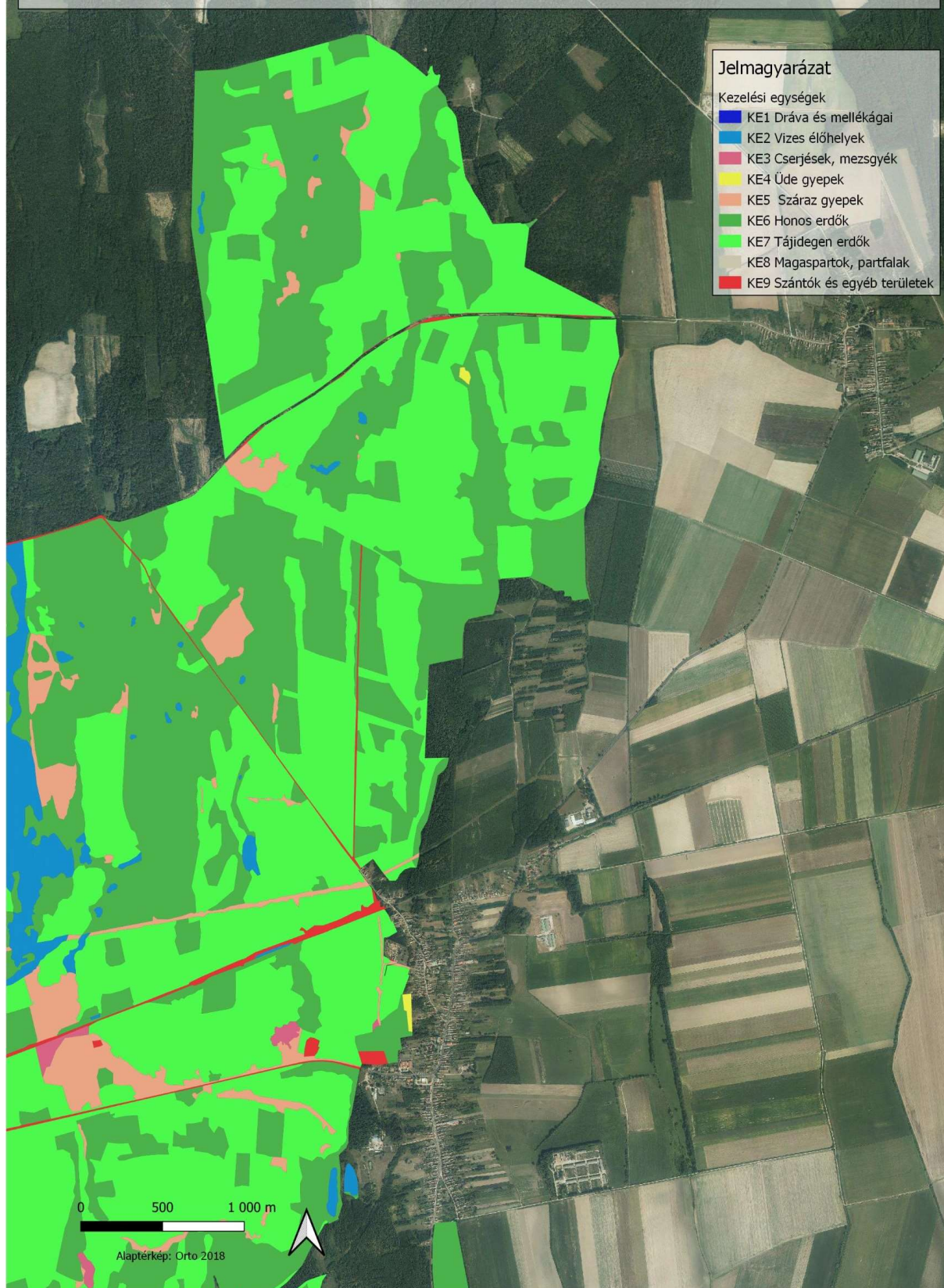
A Nyugat-Dráva különleges madárvédelmi terület (HUDD10002) kezelési egységeinek térképe (2021) - 10

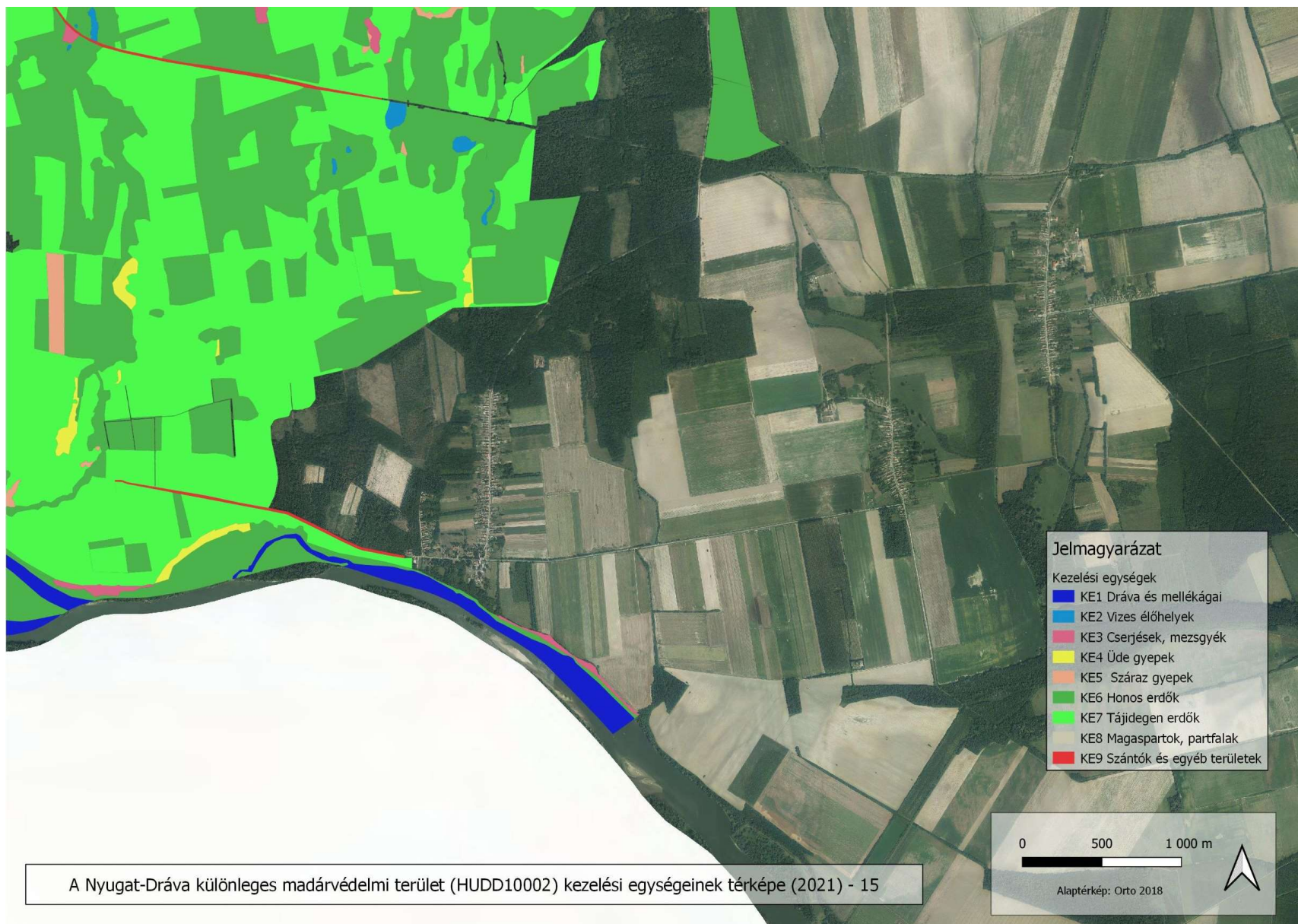

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei

A tervezési terület több mint 98%-ban része a Duna-Dráva Nemzeti Parknak (védelem nyilváníttotta a 7/1996. (IV. 17.) KTM rendelet), és a Nemzeti Ökológiai Hálózat magterületének. Csaknem ugyanennyi az átfedés kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekkel (Darányi borókás (HUDD20051), Ny-Dráva (HUDD20054), Zákány-örtilosidombok (HUDD20055), Közép-Dráva (HUDD20056), Nyugat-Dráva-sík (HUDD20062), Gyékényesi erdők(HUDD20068)). A tervezési terület ezen kívül része a Mura-Dráva-Duna Bioszférarezervátumnak.

A terület jelentős része (88.19%-a) állami tulajdonban van (többnyire a SEFAG Zrt., kisebb részben a D1-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában). A fennmaradó területek jórészt magánkézben vannak (11,09%), és csupán 0,72% az önkormányzati területek aránya.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan jogcím elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítás) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A II. pillérből (Vidékfejlesztési támogatások) a területen elsősorban az alábbiaknak lehet relevanciájuk:

Mezőgazdasági vonatkozásban

- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés, VP-4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása, VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása, VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 5) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 6) VP4-4.4.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

Erdészeti vonatkozásban

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyekre (pl. vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások nem tesznek lehetővé kellő differenciálást az eltérő gyepek élőhelytípusok között. A fenntartási terveknek ezért is fontos feladata a konkrét helyi adottságok figyelembevételével meghatározott javaslatrendszer kidolgozása. Fontos, hogy ezen konkrét javaslatok mielőbb beépítésre kerüljenek a támogatási rendszerbe, mivel az érvényes kezelési tervvel nem rendelkező védett területek és a nem védett Natura 2000 gyepterületek a támogatási rendszerből kiszorulhatnak, vagy a természetvédelmi céloknak nem megfelelő kezelésben részesülhetnek, amennyiben a természetvédelmi célok elérése rendszeres kaszálást vagy legeltetést nem igényel. Így adott esetben pont azok a területek nem számíthatnak támogatásra, amelyek (a természeti értékek megóvása érdekében) gazdaságilag nem hasznosíthatók. Javasolt megteremteni a terület érintetlenül hagyásának lehetőségét, úgy hogy a gazdálkodók érdekeltté váljanak a háborítatlan, gazdaságilag nem hasznosított területek megőrzésében.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi támogatási rendszer szinte kizárólag magán erdőgazdálkodók számára elérhető. Ennek következtében a területen legnagyobb arányban előforduló állami tulajdonú erdőkben a Natura 2000 elvárásokkal összhangban levő természetvédelmi célok érvényesítéséhez szükséges rendszeres anyagi támogatás nem érhető el, csak pályázati úton szerezhető eseti támogatás. Szükséges lenne ezért olyan támogatási konstrukciókat is kidolgozni, amelyek az állami erdők valóban természetvédelmi szemléletű kezelését is lehetővé teszik. A magánerdők esetében a kompenzáció akkor lehetne eredményes, ha mértéke a pusztán gazdasági szempontú hasznosításból származó nyereséggel összevethető lenne, valamint ha a jogosultság feltételrendszere a jelenleginél pontosabban, területspecifikusan lenne meghatározva.

3.3.2. Pályázatok

Az „*Élőhelyrekonstrukciók a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*” című KEOP projekt segítségével a drávaszentesi mocsárréten, a Komlósdi-Rinya és a Gyöngyös-patak torkolatánál vízviszatartást szolgáló zsilip, valamint további 8 kisebb műtárgy épült a korábban létesített lecsapoló-árkokra, aminek köszönhetően a mocsárrétnek jelentősen javult a vízháztartása, mivel a területről nem folyik el ellenőrizetlenül a víz. Egy korábban szántó művelési ágú területen tereprendezés (vizes öblözetek és kisebb magaslatok kialakítása), és gyepesítés történt, utóbbi összesen 30 hektáron.

A „*Kisvízfolyások természetességének javítása, oldalirányú átjárhatóság fejlesztése: a babócsai Bika-rét vízutánpótlásának biztosítása a Rinya-patakból történő vízkivezetéssel*” című KEHOP projekt fő eleme a Babócsa községhatárban található Bika-rét vízutánpótlásának biztosítása volt a Rinya-patakból történő vízkivezetéssel, s ezzel együtt a mocsárrét és a keményfás ligeterdő élőhelyek vízháztartásának javítása.

Az Európai Unió LIFE támogatásával egy élőhelyrevitalizációs projekt valósult meg a barcsi Ó-Dráva területén. Az Ó-Dráva egy hozzávetőleges 12 km hosszú balparti holtág, amit hosszában metsz ketté a Magyar-Horvát államhatár. A Dráva jelentős medereróziója miatt a holtág jelenleg a Drávánál magasabb térszínen helyezkedik el, a víz pedig a Dráva irányába távozik. A projekt keretében a megfelelő vízmennyiség viszatartása érdekében egy vízviszatartó fenékküszöb épült, a vízpótlást pedig egy csatorna kialakításával sikerült javítani a Dráva és a holtág felső szakasza közt. A terület természetvédelmi állapotának javítása érdekében emellett számos régi, rossz állapotú horgászstég elbontása vagy felújítása is megtörtént, valamint kialakításra került egy Natura 2000 információs pont és egy tanösvény.

A „Water and Life for Drava and Vuka” című IPA pályázat keretében 2013-ban élőhelyrehabilitációs céllal megbontásra került a Drávatamási-felső és a Drávatamási-alsó mellékág mederelzáró kövezése.

A WISEDRAVALIFE - Bölcs vízgazdálkodás a Dráva mentén a folyóvízi és ártéri élőhelyek megőrzése érdekében című LIFE17NAT/HU/000577 kódú projekt keretében a WWF Magyarország vezetésével és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, a Dél-Dunántúli

Vízügyi Igazgatóság, a Hrvatske Vode (a horvát vízügyi kezelő szervezet) és a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. közreműködésével valósultak meg élőhelyrehabilitációs célú fejlesztések. A geodéziai adatgyűjtés, digitális hordalékvizsgálat, földhasználat-elemzés és hidraulikai modellezés mellett a Lankóci-erdőre digitális terepmodell alapján elárasztási terv, ebből kiindulva pedig egy átfogó vízmegtartási terv készült. A Lankóci-erdőben kis vízvisszatartó műtárgyak telepítésére került sor a terület vízgazdálkodásának javítása érdekében. Az ártéri puhafás erdők vízellátásának javítása mellett egy kis kiterjedésű akácos őshonos erdővé alakítása, mesterséges fekete gólya-fészkek és denevérodúk kihelyezése is szerepel a projektelemekek között.

A pannon gyeppek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával című, LIFE17 IPE/HU/000018 kódú projekt keretében a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. koordinálásában 14 projektpartner (köztük a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság) részvételével valósulnak meg gyepvédelmi tevékenységek, köztük a tervezési területet érintően a Berezeneci-rétek területén a tavaszi víztöbblet visszatartása érdekében a gyepen található árkokon 5 kisméretű duzzasztó műtárgy épült, valamint kisebb földmunkák valósultak meg, hogy a talajvízszint emelésével és kisebb időszakosan vízállásos területek kialakulásával a közösségi jelentőségű gyepes élőhelyek állapota javuljon, és a hozzájuk kötődő állatfajok élettere növekedjen.